



**R A Z I S K A V A**  
**O RAZŠIRJENOSTI UPORABE TOBAKA,**  
**ALKOHOLA IN PREOSTALIH DROG**  
**MED ŠOLSKO MLADINO**  
**MESTNE OBČINE KOPER**

**Marina Sučić Vuković, dr. med., spec. soc. med.**

**Nevenka Ražman, sanitarna inženirka**

**Taja Benčič, dipl. sanitarna inženirka**

**Rado Krota, univ. dipl. org.**

**Mag. Eva Stergar, univ. dipl. psih.**

Publikacijo in raziskavo je financirala

**Mestna občina Koper**

Koper, november 2003

---

## IZHODIŠČA ZA RAZISKAVO

V Sloveniji je že izvedeno nekaj raziskav o razširjenosti uporabe drog na nacionalnem nivoju. Mednarodni projekt ESPAD, raziskava o razširjenosti pitja alkohola, kajenja tobaka in uživanja preostalih drog med srednješolci poteka od leta 1987 (vsake štiri leta) v več evropskih državah istočasno, z istim vprašalnikom. Slovenija se je leta 1995 prvič vključila v ta mednarodni projekt. Leta 1999 so se v raziskavo vključile še goriška, gorenjska in mariborska regija, letos pa tudi ostale regije, vključno s koprsko.

V Sloveniji izvaja nacionalno raziskavo Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, (nosilka projekta je mag. Eva Stergar), regijske raziskave pa izvajamo območni Zavodi za zdravstveno varstvo. Tovrstne raziskave omogočajo vpogled v razsežnost izpostavljenosti in uživanja drog med mladino, primerjavo med regijami, državami ter spremljanje trendov.

Rezultati o razsežnosti in trendih uživanja drog, ki izhajajo iz analize podatkov že opravljenih raziskav so neugodni in zaskrbljujoči. Rezultati večletnih spremljanj pa so izhodišča za načrtovanje preventivnih zdravstvenovzgojnih programov za preprečevanje zlorabe alkohola, tobaka in drugih drog. S preventivnimi programi usmerjamo mladostnike h kakovostnejšemu življenju in vzpodbujamo k zdravim načinom izrabe prostega časa in reševanja stisk in konfliktov. Ciljna skupina preventivnih programov so šolski otroci razredne stopnje, torej mlajše starostne skupine otrok, pomembno pa je v programe aktivno vključiti starše in učitelje.

## CILJA RAZISKAVE

- Zbrati podatke o obsegu in vzorcih uporabe alkohola, tobaka in ostalih drog med srednješolci v Mestni občini Koper (v nadaljevanju MOK).
- Primerjati podatke o uživanju drog srednješolcev v MOK s podatki o srednješolcih v celotni regiji.

## OPAZOVANA POPULACIJA

V regijsko raziskavo smo vključili vse dijake, ki so bili v šolskem letu 2002/03 vpisani v 1. letnik srednjih šol v zdravstveni regiji Koper (v nadaljevanju: regija Koper).

Vse srednje šole regije so sodelovale v raziskavi. Vprašalnik so izpolnjevali vsi dijaki razreda istočasno. Sodelovanje v anketi je bilo sicer prostovoljno, vendar so sodelovali vsi prisotni dijaki. Odsotni dijaki niso naknadno izpolnjevali ankete in so sodili v osip iz raziskave.

Rezultati so prikazani za srednješolce, rojene leta 1987, v skladu z določili raziskave.

### *Populacija v MOK*

V MOK so sodelovale vse štiri (4) obstoječe srednje šole. V tabeli smo prikazali, koliko 1. letnikov je v šolskem letu 2002/03 imela posamezna šola, število dijakov, ločeno po spolu in kakšen je bil program šolanja.

Srednja šola	Število 1. razredov	Program	Število dijakov	
			M	Ž
Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper	1	1	4	8
Gimnazija Koper	6	1	74	104
Srednja ekonomsko poslovna šola Koper	2	1	23	38
	3	2	42	48
	5	3	72	56
Srednja tehniška šola Koper	2	1	41	13
	1	2	14	-
	4	3	56	26
	1	4	18	-

Programi:

- 1 – gimnazija, 305 dijakov = 47,9%,
- 2 – strokovno tehniško izobraževanje, 104 dijaki = 16,3%,
- 3 – srednje poklicno (3-letno) izobraževanje, 210 dijakov = 33%,
- 4 – nižje poklicno izobraževanje (2,5-letni program), 18 dijakov = 2,8%.

Skupaj je bilo torej vključenih v raziskavo 637 dijakov, od tega 344 fantov (M) in 293 deklet (Ž).

V času anketiranja je bilo od skupno 637 dijakov kar 85 odsotnih (13,34%).

### ***Populacija v regiji Koper***

Vseh vpisanih dijakov v 1. letnike srednjih šol v regiji Koper v šolskem letu 2002/03 je bilo 1699.

Programi:

- 1 – gimnazija, 635 dijakov = 37,4%,
- 2 – strokovno tehniško izobraževanje, 607 dijakov = 35,7%,
- 3 – srednje poklicno (3-letno) izobraževanje, 405 dijakov = 23,8%,
- 4 – nižje poklicno izobraževanje (2,5-letni program), 52 dijakov = 3,1%.

Odsotnih med anketiranjem je bilo 236 (13,9%).

## **IZVEDBA RAZISKAVE**

Anketiranje je v vsej Sloveniji in sodelujočih evropskih državah potekalo v času od 7. do 14. aprila 2003.

Po predhodnem dogovoru s svetovalnimi delavci-kami srednji šol smo anketiranje v MOK izvajale:

- koordinatorica za zdravstveno vzgojo regije Koper
- sodelavka na Oddelku za socialno medicino
- referentki za zdravstveno vzgojo Zdravstvenega doma Koper

Vsi dijaki so pred anketo dobili enake informacije in navodila za izpolnjevanje vprašalnika. Anketiranje je v vseh razredih potekalo na enoten način in sicer na osnovi navodila, ki ga je posredoval Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije.

Med anketiranjem smo v vsakem razredu izpolnile (priloženi obrazec) Poročilo o dogajanju med anketiranjem v razredu. V poročilu smo vpisale število prisotnih dijakov v razredu in število odsotnih ter posebnosti, ki bi se eventualno dogajale med anketiranjem. Po vseh pregledanih poročilih smo ugotovili, da je večina dijakov mirno odgovarjala na vprašanja. Nekaterim se je zdel vprašalnik preobsežen in zahteven. V

vprašalniku je vključenih 58 vprašanj, nekatera pa so zelo razčlenjena. Predvideni čas anketiranja je ena šolska ura.

## **VPRAŠALNIK**

Vprašalnik ESPAD raziskave vsebuje 58 vprašanj. Vse odgovore smo vnesli v računalniški program Epi info in podatke računalniško obdelali v programu SPSS za PC.

Za gimnazijo z italijanskim učnim jezikom smo pripravili vprašalnike v italijanskem jeziku.

## **OBDELAVA PODATKOV**

Kontrolo vnosa smo izvajali s preverjanjem naključno izbranih vprašalnikov in s kontrolno obdelavo podatkov po zaključku vnosa.

### ***MOK***

Kriterij za izločitev vprašalnikov:

- vprašanje št. 1: vprašalnik izločimo, če ni odgovora o spolu
- vprašanje št. 2: vprašalnik izločimo, če ni podatka o letu rojstva – **4 izločeni**
- nadalje izločimo vprašalnike, pri katerih je odgovarjanje sistematično (vedno se pojavlja prvi ali zadnji odgovor) oziroma je evidentna nekonsistentnost pri odgovorih; dokazi o neresnem odgovarjanju, preveč ekstremnih odgovorov (uporaba vseh snovi 40 in večkrat) – **3 izločeni**
- izločimo vprašalnike, kjer ni rešeno niti 50% vprašanj

Vse podatke upoštevanih - 545 vprašalnikov smo vnesli v računalniški program.

### ***Regija Koper***

Izločeni vprašalniki med pregledovanjem:

- vprašanje št. 2: vprašalnik izločimo, če ni podatka o letu rojstva – **9 izločenih**

Vse podatke upoštevanih - 1454 vprašalnikov smo vnesli v računalniški program.

Iz končne datoteke z vnesenimi podatki smo v skladu z določili raziskave izbrali samo anketirance, rojene leta 1987.

**V raziskavi MOK smo upoštevali vprašalnike 405-ih anketirancev, od tega 205 dijakov in 200 dijakinj. V analizo regije Koper smo vključili 1093 anketirancev, od tega 556 dijakov in 537 dijakinj.**

## **ISKRENOST DIJAKOV PRI ODGOVORIH O UPORABI DROG**

Kako iskreno so dijaki pripravljeni povedati resnične podatkov o uživanju drog smo testirali direktno in indirektno.

V enem vprašanju smo dijake vprašali, ali bi v anketi priznali, da so že poskusili marihuano oziroma heroin. Približno 30% dijakov v MOK in četrtnina v regiji je odgovorila, da so v anketi že priznali rabo marihuane ali hašiša. Približno 40% dijakov v MOK in slaba polovica anketiranih dijakov v regiji meni, da bi to zanesljivo povedali, več kot 20% bi verjetno povedalo. Približno 4% dijakov tega verjetno ne bi priznalo, 2% anketiranih pa gotovo ne bi priznalo uporabe marihuane ali hašiša.

Odgovori o iskrenosti glede uporabe heroina so pokazali, da je 3,8% dijakov v MOK in 2,7% anketiranih v regiji navedlo, da so v odgovorih že priznali uporabo heroina. Približno polovica anketiranih dijakov v MOK in v regiji je odgovorila, da bi to zagotovo povedali, približno tretjina bi verjetno povedala. 7,9% anketiranih dijakov v MOK in 6,9% v regiji verjetno ne bi priznalo, zagotovo pa ne bi priznali 4% dijakov v MOK in 4,4% v regiji. Deleži fantov, ki ne bi priznali uživanja marihuane oz. hašiša ali heroina, so še enkrat večji kakor pri dekletih.

Vprašalnik pa je vseboval tudi vprašanja o poznavanju in uživanju neobstoječe droge.

2 anketirana dijaka v MOK in 4 v regiji so potrdili uporabo izmišljene, neobstoječe droge. Ti predstavljajo 0,5% anketiranih v MOK oziroma 0,4% anketiranih v regiji, oziroma 1,6% fantov.

## REZULTATI

Na podlagi analize obdelanih podatkov, smo v publikaciji grafično in tekstovno poudarili samo nekatere, bolj nazorne podatke.

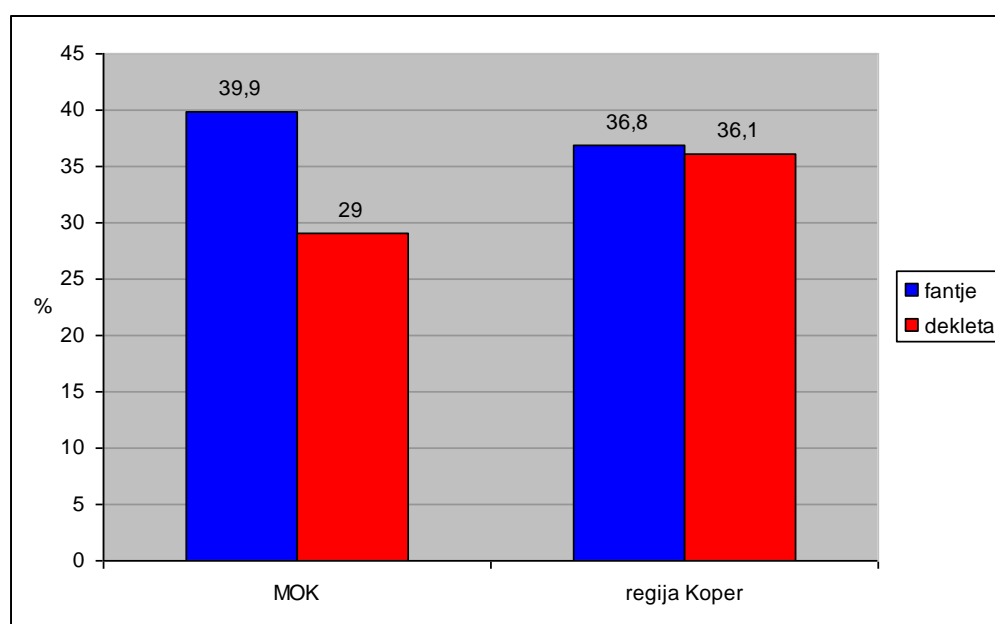
Rezultate raziskave smo prikazali v odstotkih, po spolu za anketirance srednjih šol v MOK in jih primerjali s skupnimi rezultati vseh srednjih šol v regiji Koper.

### TOBAK (CIGARETE)

#### *Razširjenost uživanja cigaret*

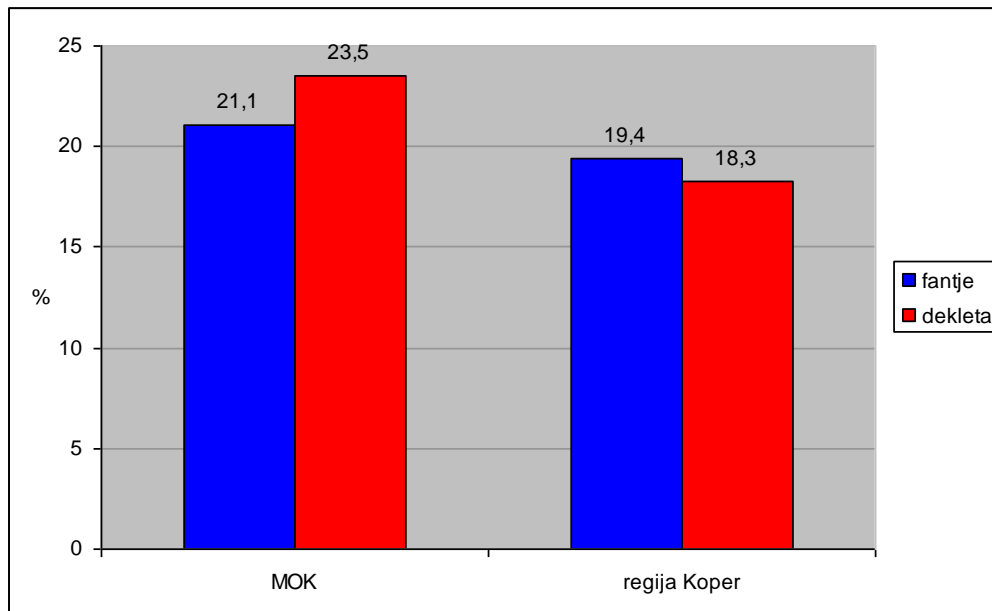
Uživanje cigaret je v večjem deležu razširjeno med dekleti, kot med fanti. Nekaj več kot tretjina (39%) fantov in nekaj manj kot tretjina (29%) deklet v MOK ni še nikdar kadilo cigarete. Ta odstotek je v regiji Koper med fanti nekoliko nižji (36,8%) in med dekleti nekoliko višji (36,1%).

Slika 1. Anketiranci, ki nikoli niso kadili, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



V zadnjih 30-ih dneh je pokadilo 1 ali več cigaret dnevno 21,1% fantov in 23,5% deklet v MOK ter 19,4% fantov in 18,3% deklet na področju regije.

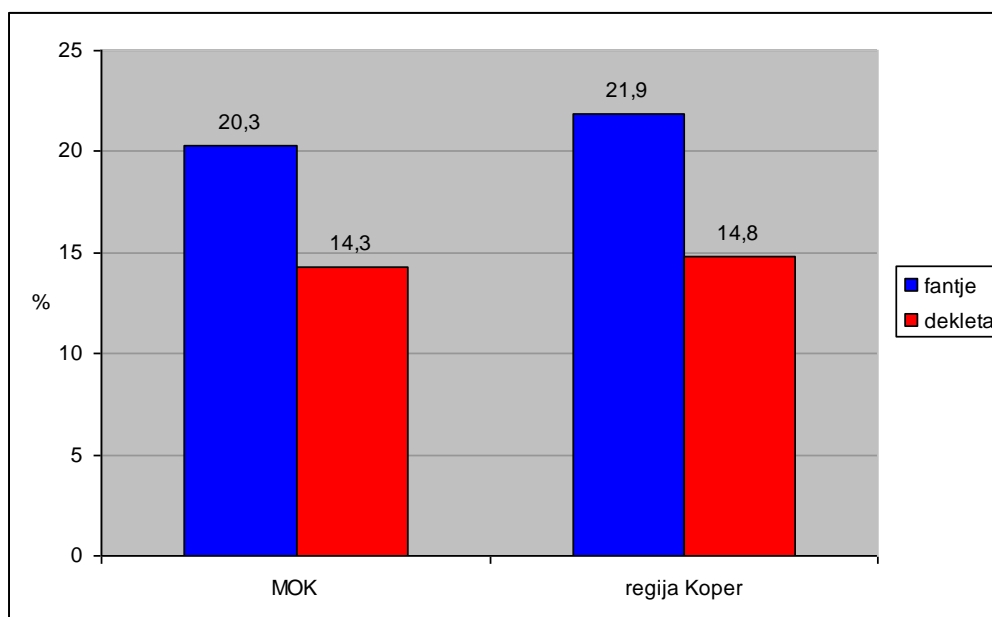
*Slika 2. Anketiranci, ki so v zadnjih 30 dneh pokadili več kot 1 cigareto dnevno, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003*



### **Starost ob prvem uživanju cigaret**

Približno petina (20,3%) fantov in sedmina (14,3%) deklet v MOK je prvo cigareto pokadila v starosti 11 let ali manj. Ta odstotek je pri fantih nekoliko nižji od regijskega povprečja (21,9%), pri dekletih pa približno na nivoju regije (14,8%).

*Slika 3. Anketiranci, ki so bili stari 11 ali manj let, ko so pokadili prvo cigareto, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003*



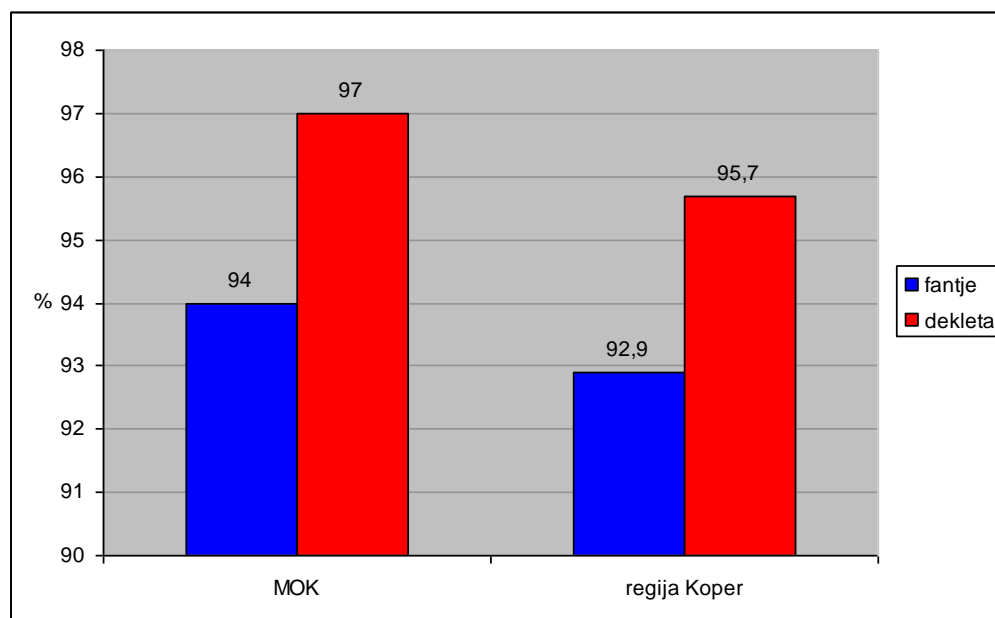


Slaba četrtnina (22,8%) fantov in slaba tretjina (29,5%) deklet v MOK je začela redno dnevno kaditi do starosti 16 let. Ta odstotek je bil pri fantih na ravni regijskega povprečja, pri dekletih pa nad regijskim povprečjem (22,2%).

### **Dostopnost do cigaret**

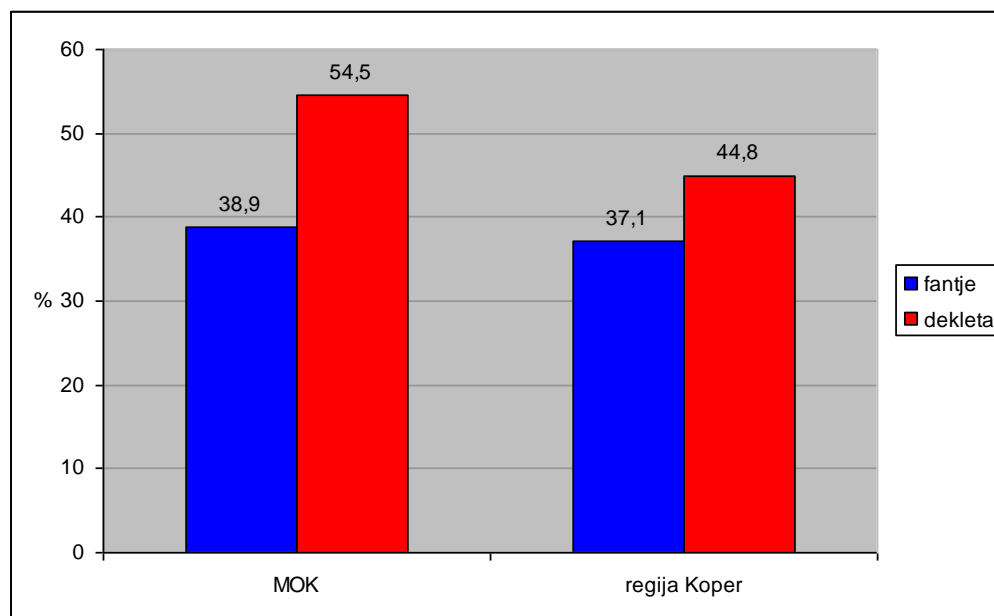
Dostopnost do cigaret je očitno zelo velika. Od 93% do 97% anketiranih precej lahko ali zelo lahko pride do cigaret.

*Slika 4. Anketiranci, ki so odgovorili, da si cigarete priskrbijo precej lahko oziroma zelo lahko, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003*



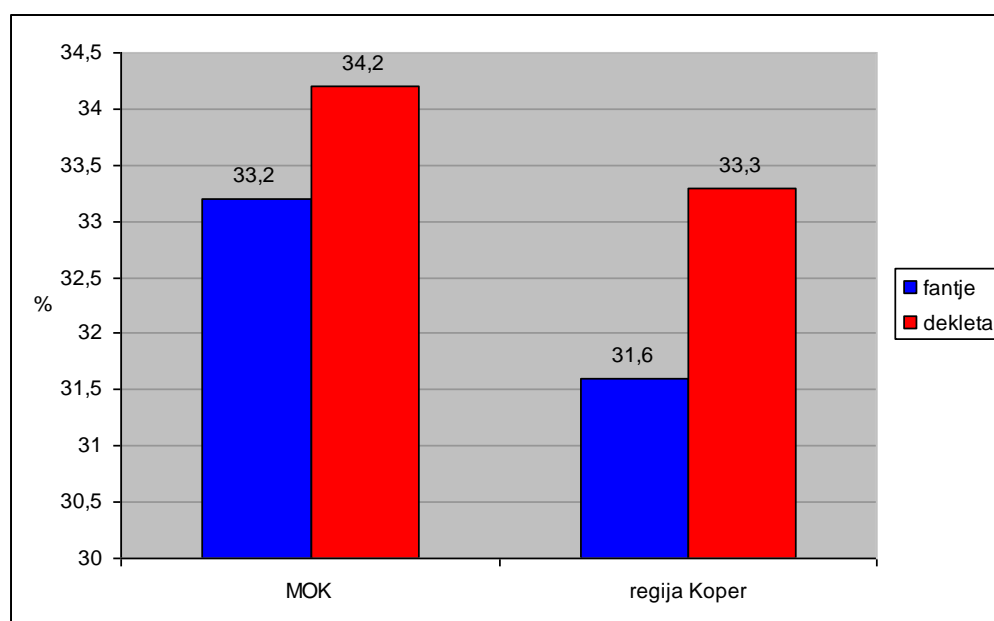
Skoraj 40% fantov in več kot polovica (54,4%) deklet, anketiranih v MOK je ocenila, da večina oziroma vsi njihovi prijatelji kadijo. Ta odstotek je bil v regiji nižji, pri fantih je znašal 37,1% in pri dekletih 44,8%.

Slika 5. Anketiranci, ki so odgovorili, da večina oziroma vsi njihovi prijatelji kadijo, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Pri tretjini (33,2%) fantov in deklet (34,2%), anketiranih v MOK, starejši bratje ali sestre kadijo. Stanje je podobno tudi na nivoju regije.

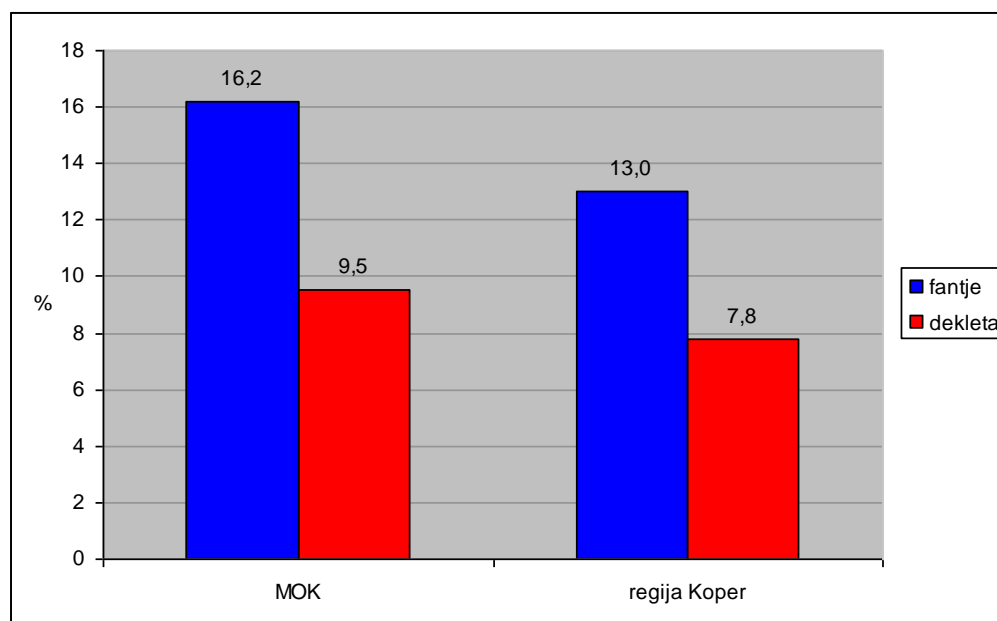
Slika 6. Anketiranci, ki so odgovorili, da njihovi starejši bratje ali sestre kadijo, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



### Stališča do uživanja cigaret

Znanje in zavest o škodljivem delovanju tobaka je med dijaki pomanjkljiva. Nekritičnost do škodljivega vpliva tobaka je v večjem deležu izražena pri fantih kot pri dekletih. Približno 16% fantov in 9,5% deklet anketiranih v MOK meni, da ljudje, ki pokadijo eno ali več škatlic cigaret dnevno ne tvegajo ali samo rahlo tvegajo škodo za svoje zdravje. Ta odstotek je tako med fanti (13%), kot tudi med dekleti (7,8%) na regijskem nivoju nižji.

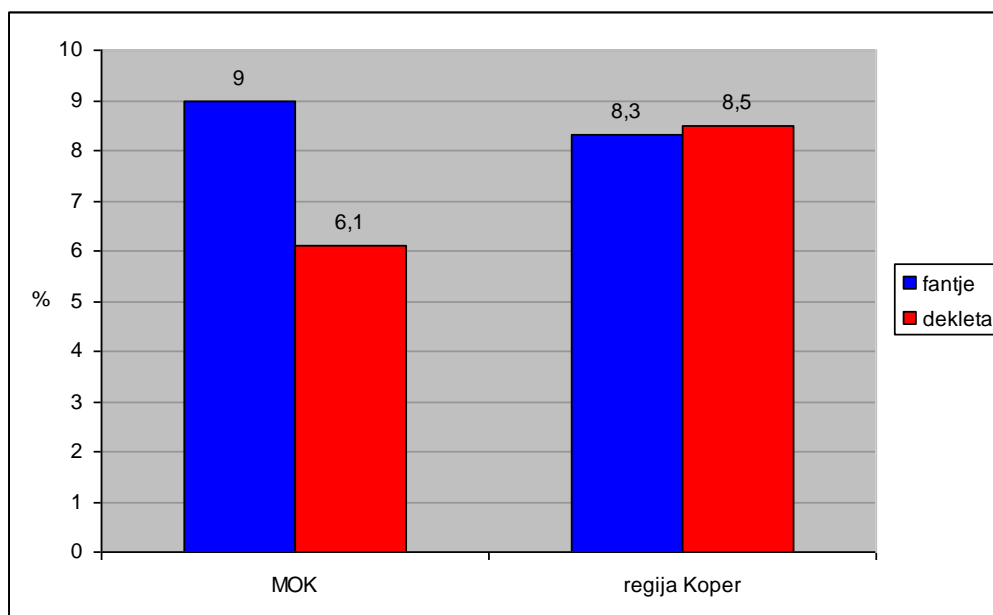
Slika 7. Anketiranci, ki menijo, da ljudje, če pokadijo eno ali več škatlic cigaret dnevno ne tvegajo ali rahlo tvegajo škodo za svoje zdravje, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



**ALKOHOL*****Razširjenost uživanja alkohola***

Samo 9% fantov in 6,1% deklet anketiranih v MOK še nikoli niso pili alkoholne pijače. Ta odstotek je pri fantih v regiji nekoliko nižji (8,3%), pri dekletih pa višji (8,5%).

*Slika 8. Anketiranci, ki nikoli niso pili alkoholnih pijač, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003*



V zadnjem letu v MOK niso nikoli spili alkoholne pijače približno šestina (16,3%) fantov in desetina (10,5%) deklet. Ta odstotek je približno na regijskem nivoju za fante, pri dekletih pa je nižji od regijskega povprečja (17%).

Samo približno tretjina (33%) fantov in slaba polovica (46,1%) deklet v MOK je abstinirala v zadnjem mesecu. Regijsko povprečje je nekoliko višje, tako za fante (36,6%), kot tudi za dekleta (48,2%).

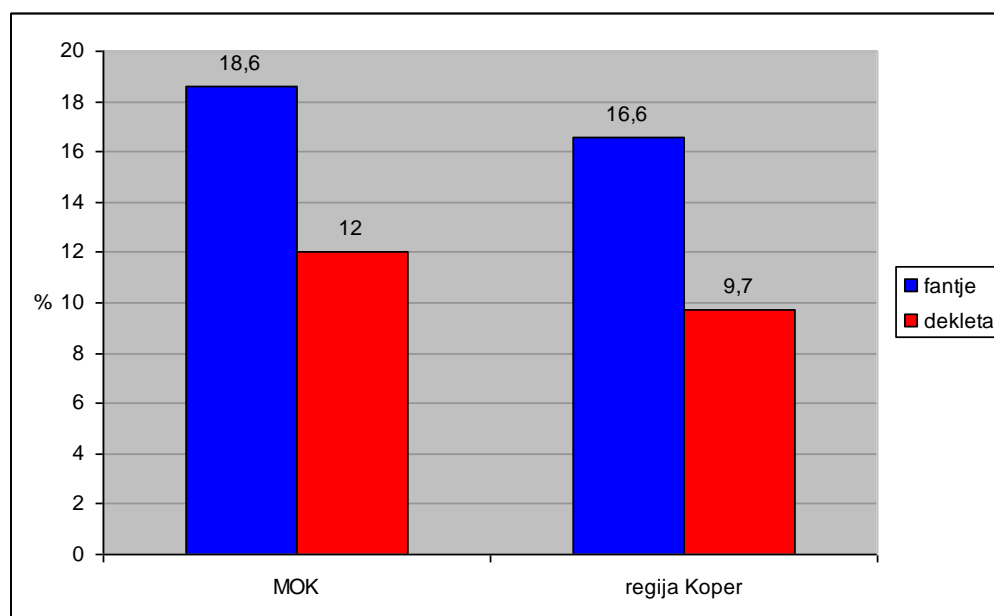
Približno sedmina (13,4%) fantov in 2,5% deklet iz MOK je pila pivo več kot 10-krat v zadnjih 30-ih dneh. Rezultati so približno na ravni regijskega povprečja pri fantih (13,8%) in pri dekletih (1,8%).

Pri pitju vina več kot 10-krat v zadnjem mesecu je bil odstotek fantov anketiranih v MOK nekoliko nižji in sicer približno desetina (11,5%), pri dekletih iz MOK je delež znašal 3%, kar je bilo približno na ravni regijskega povprečja pri fantih (10,5%) in pri dekletih (2,9%).

Žgane pijače so več kot 10-krat v zadnjem mesecu pogosteje uživali anketiranci iz MOK, kot je regijsko povprečje, tako fantje kot tudi dekleta. Pri fantih v MOK je bil ta delež približno desetina (11%), pri dekletih pa 8,5%, kar je preseglo regijsko povprečje (za fante 7,4% in dekleta 6,6%).

Približno petina fantov (18,6%) in osmina deklet (12%) v MOK je trikrat ali več kot trikrat v zadnjem mesecu spila 5 ali več alkoholnih pijač zaporedoma. Ta odstotek je bil višji od regijskega povprečja (16,6% pri fantih in 9,7% pri dekletih).

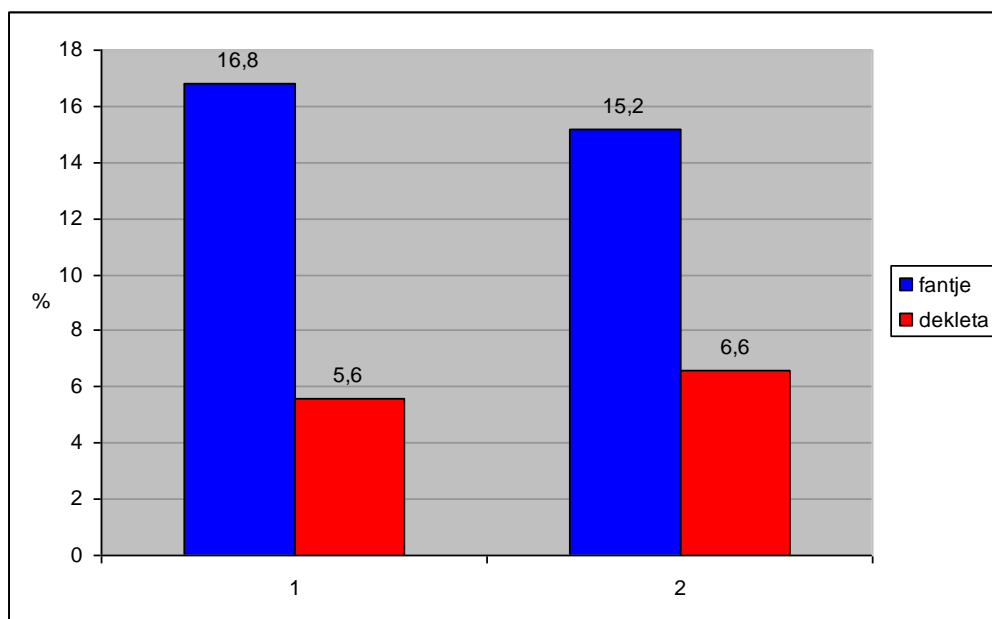
Slika 9. Anketiranci, ki so 3-krat ali večkrat v zadnjih 30-ih dneh spili pet ali več alkoholnih pijač zaporedoma, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Nikoli v življenju se ni opila slaba tretjina fantov (31,8%) in tretjina deklet (33,5%), anketiranih v MOK. Pri fantih je ta odstotek rahlo nad regijskim povprečjem (30,2%), pri dekletih pa je ta razlika večja (regijsko povprečje za dekleta znaša 39,3%).

Najmanj trikrat v zadnjem mesecu se je opila šestina (16,8%) fantov v MOK, kar je bilo nad regijskim povprečjem (15,2%). Pri dekletih je bil procent precej nižji in je pri anketirankah iz MOK znašal 5,6%, v regiji pa 6,6%.

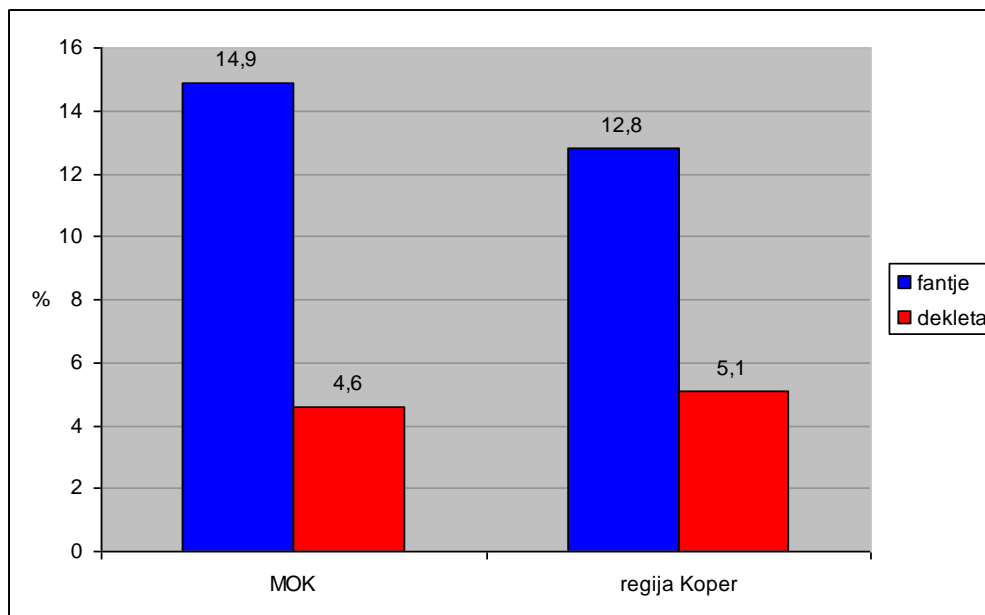
Slika 10. Anketiranci, ki so bili v zadnjih 30-ih dneh opiti 3-krat ali večkrat, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



### **Starost ob prvem uživanju alkohola**

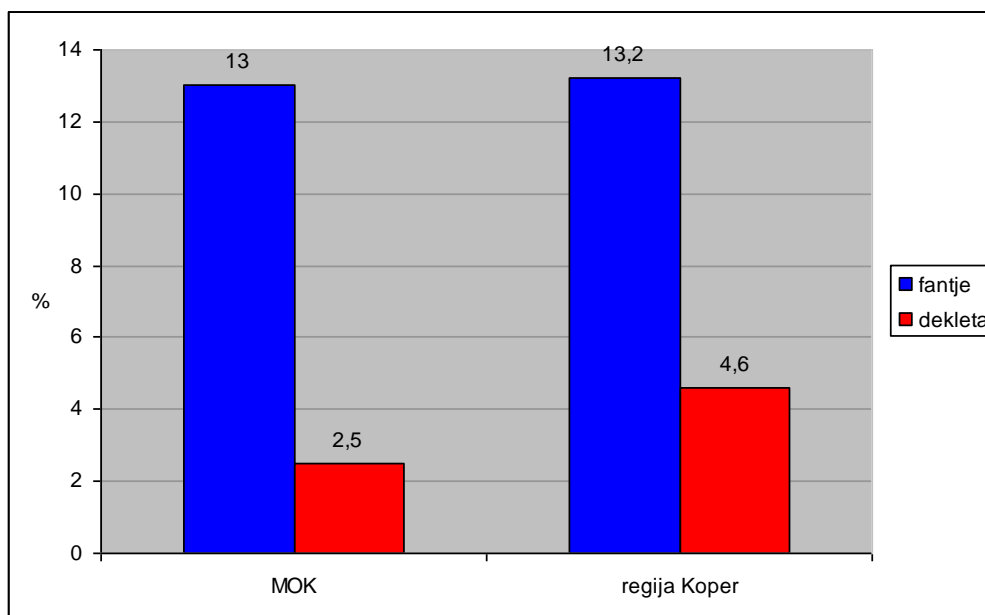
Do 11 leta starosti je spila vsaj kozarec vina več kot tretjina fantov (38,3%) in približno četrtna deklet (24,6%), ter kozarček žgane pijače približno sedmina fantov (14,9%) in 4,6% deklet v MOK. V regiji je do 11 leta starosti spila vsaj kozarec vina dobra tretjina fantov (36,1%) in slaba četrtna deklet (22,8%), pri žganih pijačah pa je ta delež za fante znašal približno osmino (12,8%), za dekleta pa 5,1%.

Slika 11. Anketiranci, ki so bili stari 11 let ali manj, ko so prvič pili žgane pijače, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Do 12 leta starosti je bilo opitih od alkoholnih pijač 13% fantov in 2,5% deklet iz MOK. Odstotek v regiji pri fantih ni bistveno odstopal in je znašal 13,2%, pri dekletih je bil višji in je znašal 4,6%.

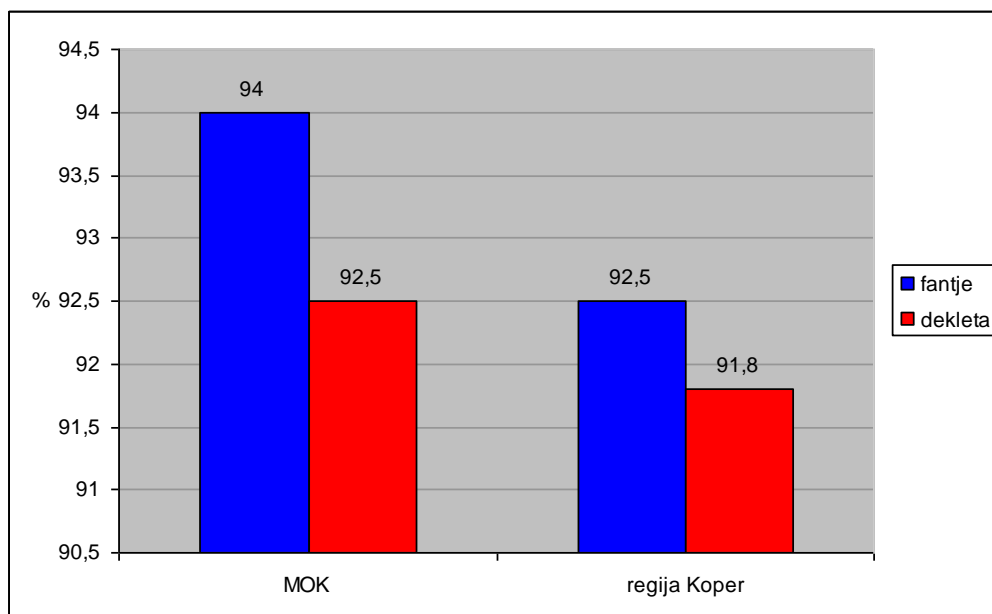
Slika 12. Anketiranci, ki so bili stari 12 let ali manj, ko so bili prvič opiti, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



### Dostopnost do alkoholnih pijač

Alkoholne pijače so za anketirance zlahka dostopne. Med 93% in 95% anketirancev (v različnih skupinah) je odgovorila, da jim je pivo in vino precej lahko ali zelo lahko dostopno. Pri dostopnosti žganih pijač je ta odstotek nekoliko nižji in znaša od 84% do 88%.

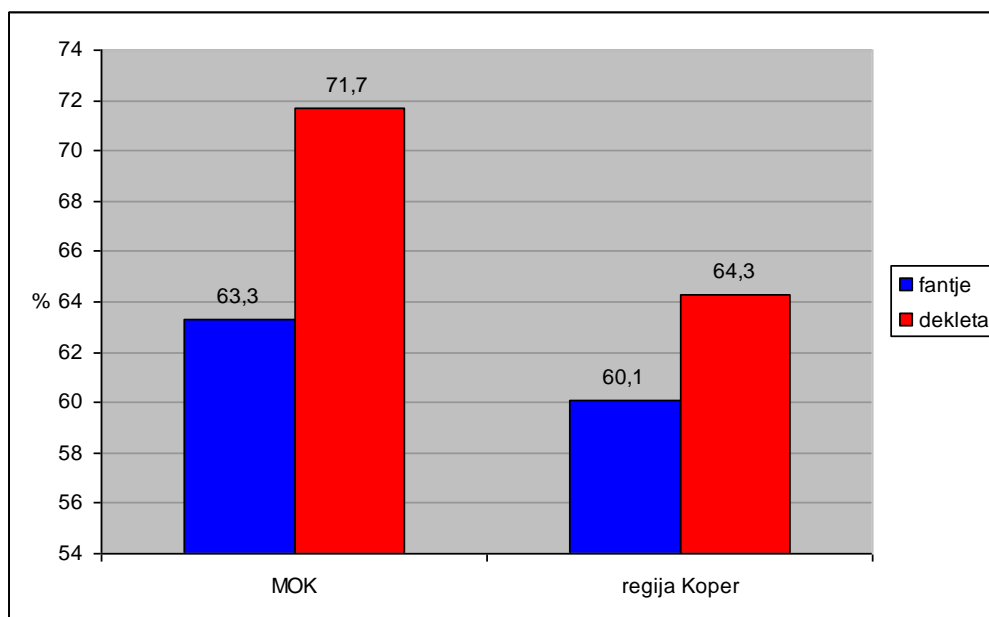
Slika 13. Anketiranci, ki so odgovorili, da si nabavijo vino precej lahko oziroma zelo lahko, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Pri dobri četrtini (približno 27%) fantov in deklet anketiranih v MOK se vsi ali večina prijateljev napije vsaj enkrat na teden (odstotki so nad regijskim povprečjem), alkoholne pijače pa uživajo vsi ali večina prijateljev pri približno dveh tretjinah (63,3%) fantov in približno tri četrt (71,7%) deklet iz MOK (v regiji je odstotek nižji in znaša 60,1% za fante in 64,3 % za dekleta).

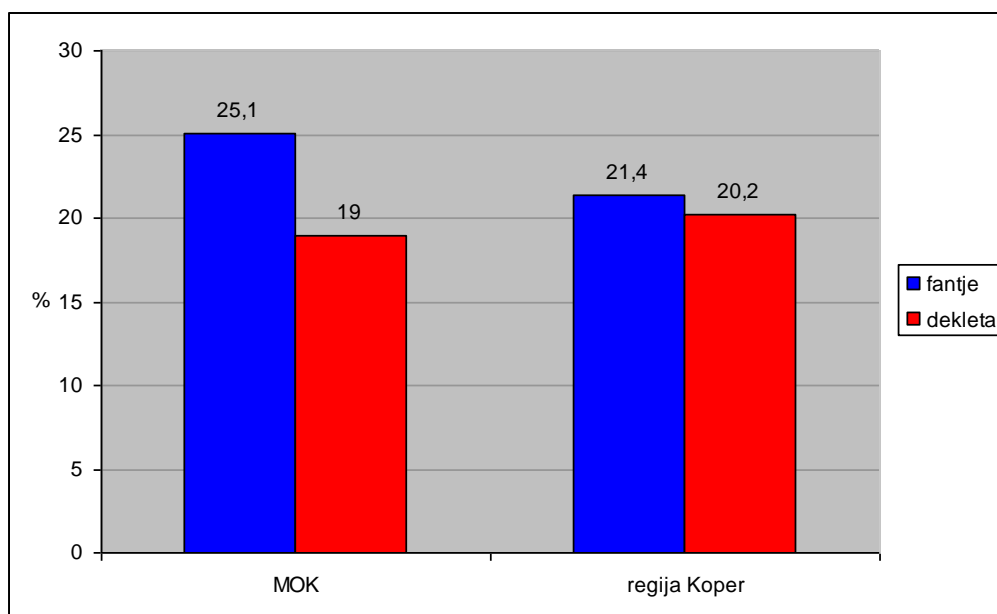


Slika 14. Anketiranci, ki so odgovorili, da večina oziroma vsi njihovi prijatelji pijejo alkoholne pijače, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Starejši bratje ali sestre se napijejo pri četrtini fantov (25,1%) in približno petini deklet (19%) v MOK, ter pri približno petini fantov (21,4%) in petini deklet (20,2%) anketiranih v regiji.

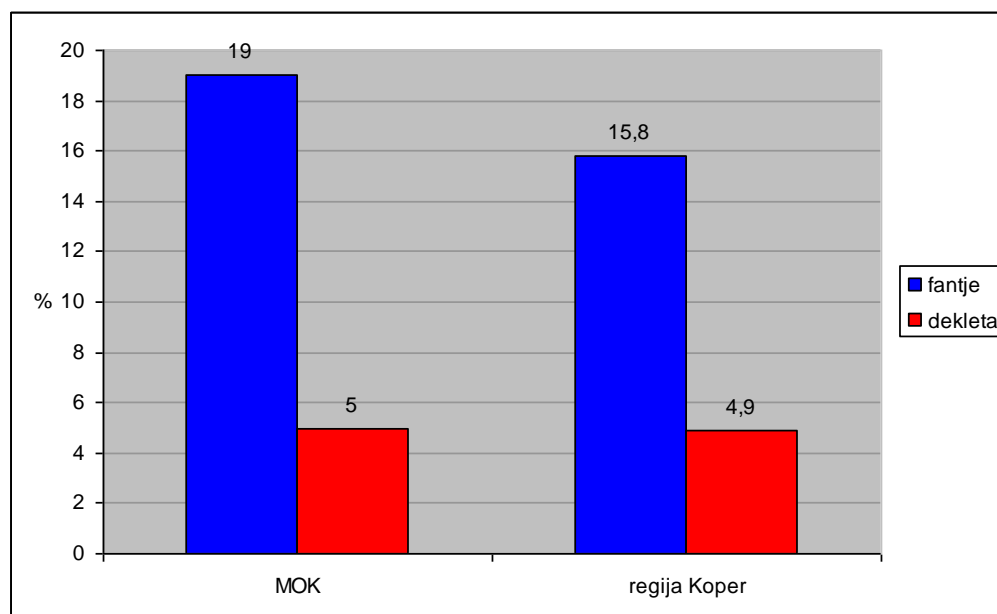
Slika 15. Anketiranci, ki so odgovorili, da se njihov starejši brat ali sestra napije, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



### Stališča do vpliva uporabe alkohola

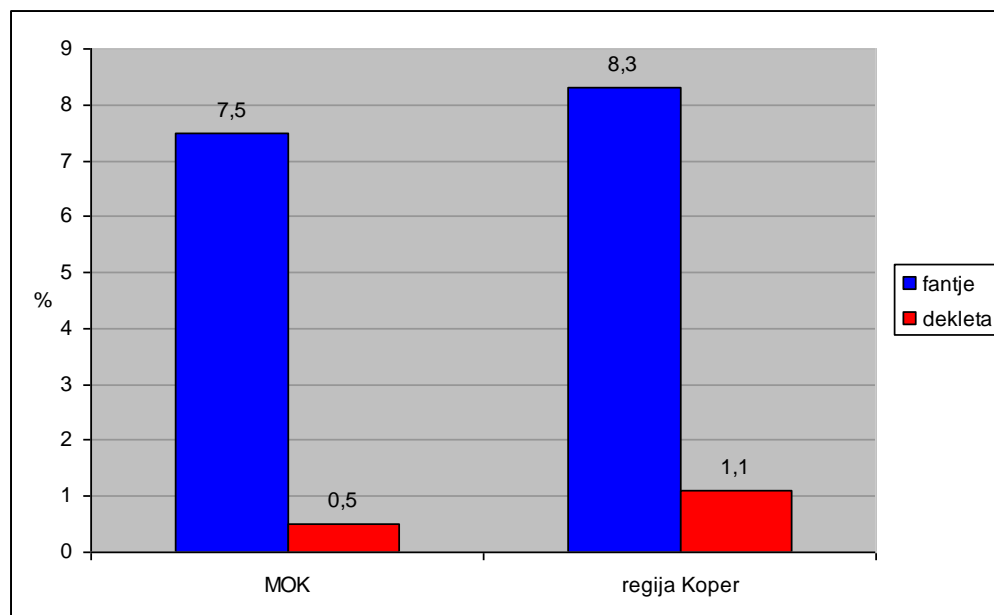
Zavedanje o škodljivem vplivu alkohola na zdravje je pri anketirancih pomanjkljivo. Fantje so manj kritični do škodljivosti prekomernega uživanja alkohola. Približno petina fantov (19%), anketiranih v MOK in približno šestina fantov (15,8%), anketiranih v regiji meni, da ljudje, ki spijejo skoraj vsak dan 4 do 5 alkoholnih pijač, ne tvegajo ali rahlo tvegajo škodo za svoje zdravje. Odstotek deklet z nekritičnim stališčem do škodljivosti uživanja alkohola je manjši. Med dekleti anketiranimi v MOK ta odstotek znaša 5% in je približno na ravni regijskega povprečja.

Slika 16. Anketiranci, ki so odgovorili, da ljudje, ki spijejo vsak dan 4 do 5 alkoholnih pijač ne tvegajo oziroma rahlo tvegajo škodo za zdravje, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



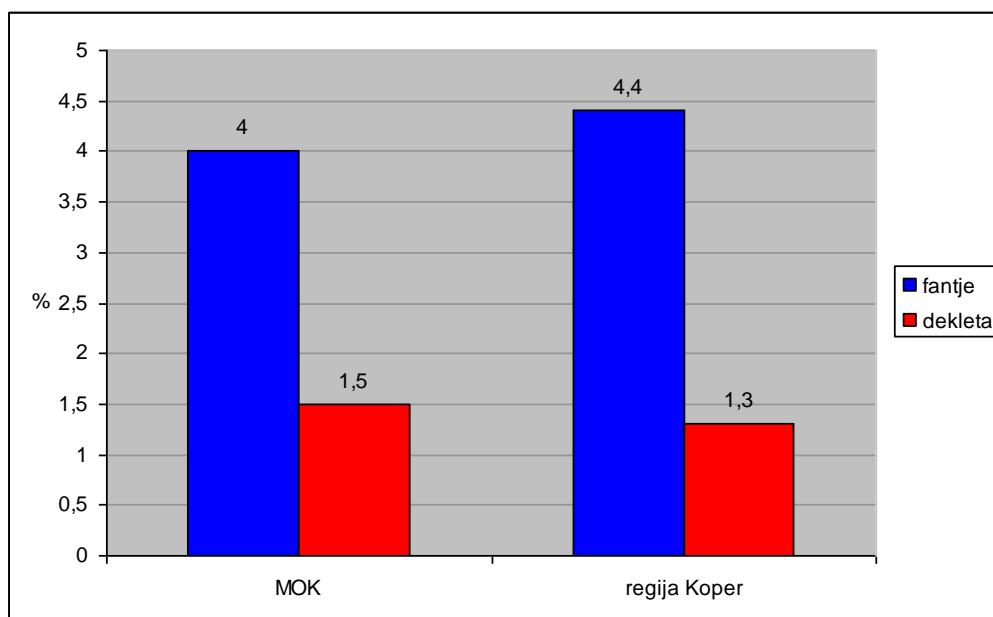
7,5% fantov anketiranih v MOK (regijsko povprečje za fante je 8,3%) meni, da prekomerno pitje alkohola nima vpliva ali je vpliv majhen na prometne nezgode.

Slika 17. Anketiranci, ki so odgovorili, da prekomerno pitje alkohola le malo oziroma ne vpliva na nastanek prometnih nezgod, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



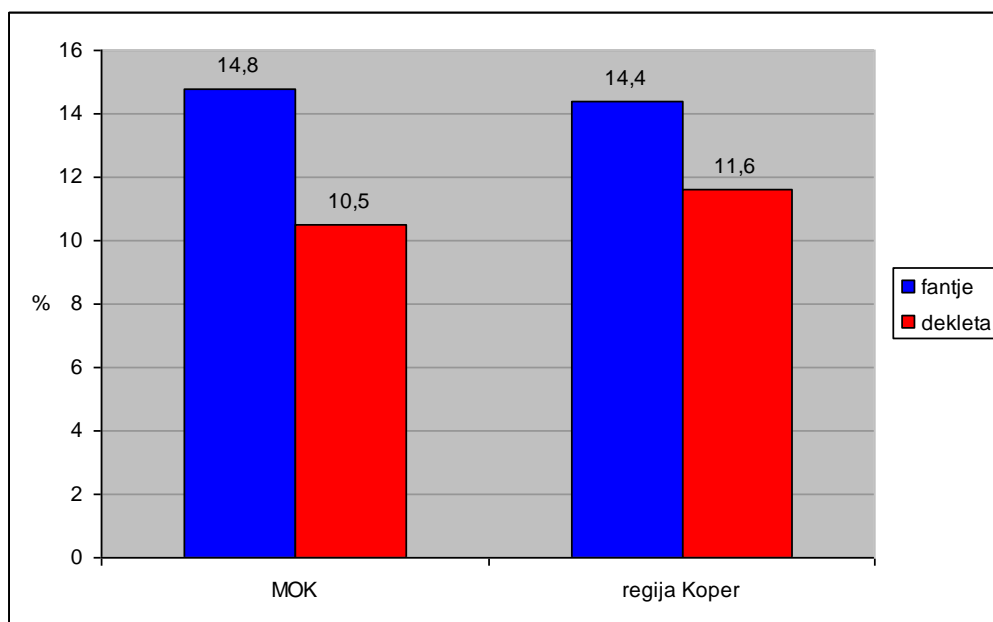
Zaradi alkohola je imelo težave s policijo 4% fantov iz MOK (regijsko povprečje za fante je 4,4%). Pri dekletih je ta procent nižji in znaša 1,5% pri dekletih iz MOK ter 1,3% pri dekletih v regiji.

Slika 18. Anketiranci, ki so imeli težave s policijo, ker so pili alkoholne pijače, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Prav tako približno sedmina fantov (14,8%) iz MOK in regije podcenjuje vpliv pitja alkohola na družinske probleme. Odstotek deklet je pri tem mnenju nižji in znaša za dekleta v MOK 10,5%, za dekleta v regiji pa 11,6%.

Slika 19. Anketiranci, ki so odgovorili, da prekomerno pitje alkohola le malo oziroma ne vpliva na družinske probleme, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



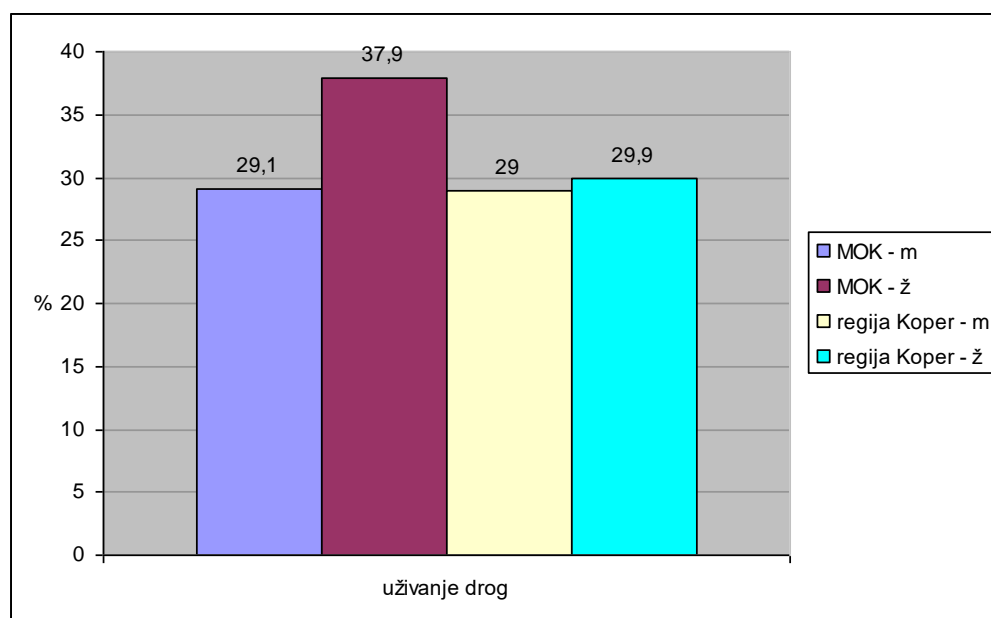
Osmina (12,4%) fantov in 4,6% deklet anketiranih v MOK se je prepirala ali pretepala zaradi alkohola. Ta procent je bil v regiji precej višji in je znašal pri fantih približno šestino (17,5%) in pri dekletih 8,2 %.

## DRUGE DROGE

### *Razširjenost uporabe drog*

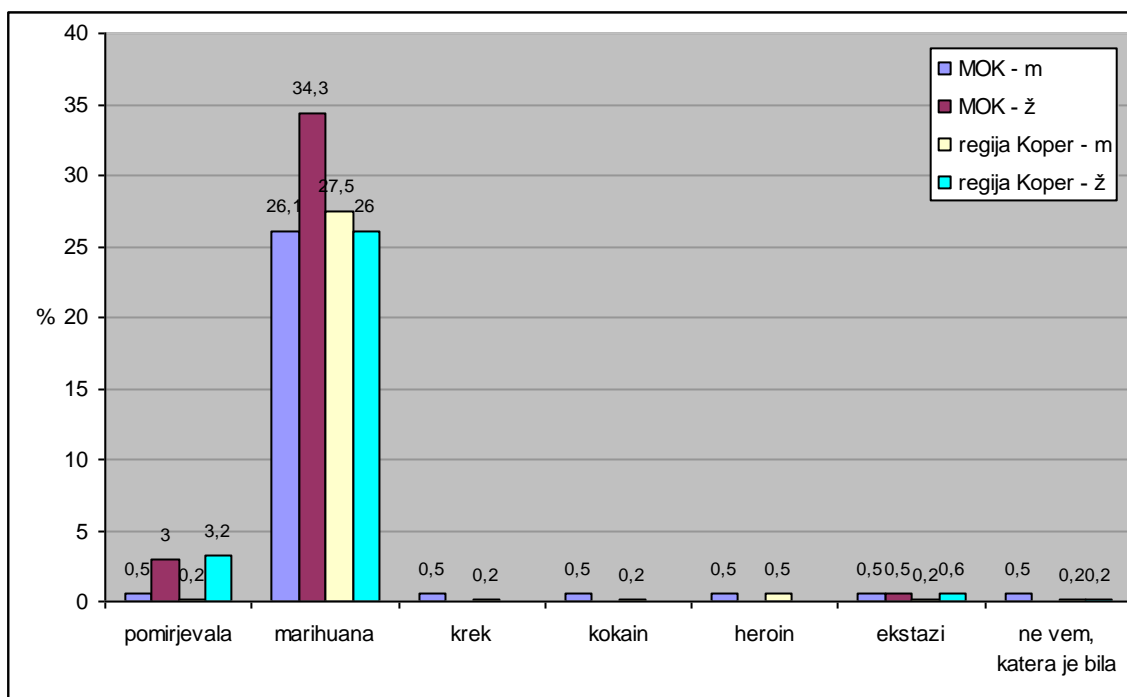
29,1% fantov in 37,9% deklet v MOK je v svojem življenju že poskusilo droge. Pri fantih je ta delež na ravni regijskega povprečja, pri dekletih pa je nad regijskim povprečjem, ki znaša približno 30%.

*Slika 20. Anketiranci, ki so v svojem življenju poskusili drogo, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003*



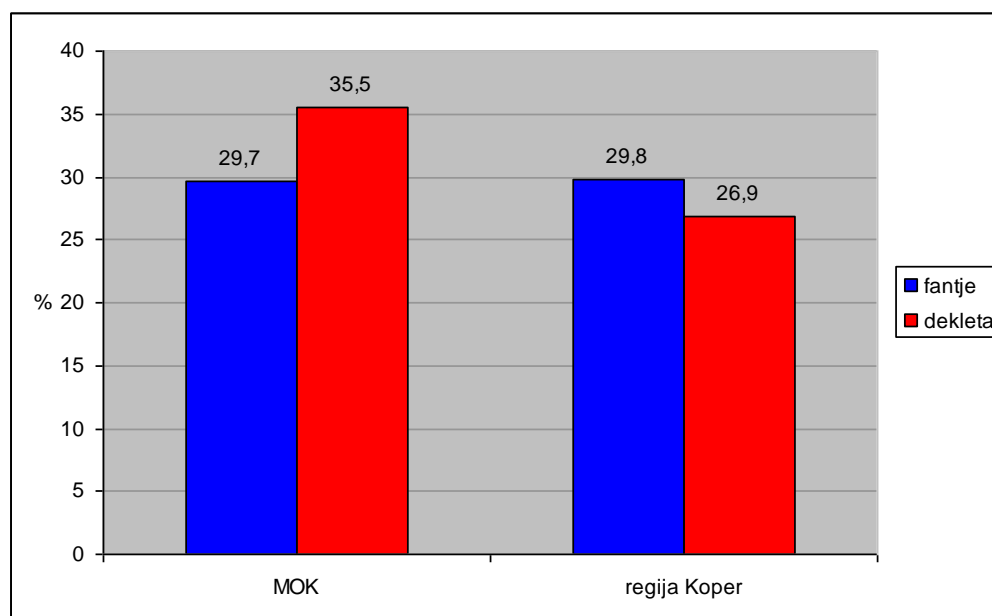
Pri največjem deležu anketirancev (približno četrtini fantov iz MOK, prav tako približno četrtini fantov in deklet iz regije ter več kot tretjini dekletih iz regije) je prva poskušana droga marihuana ali hašiš.

Slika 21. Prva poskušana droga, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



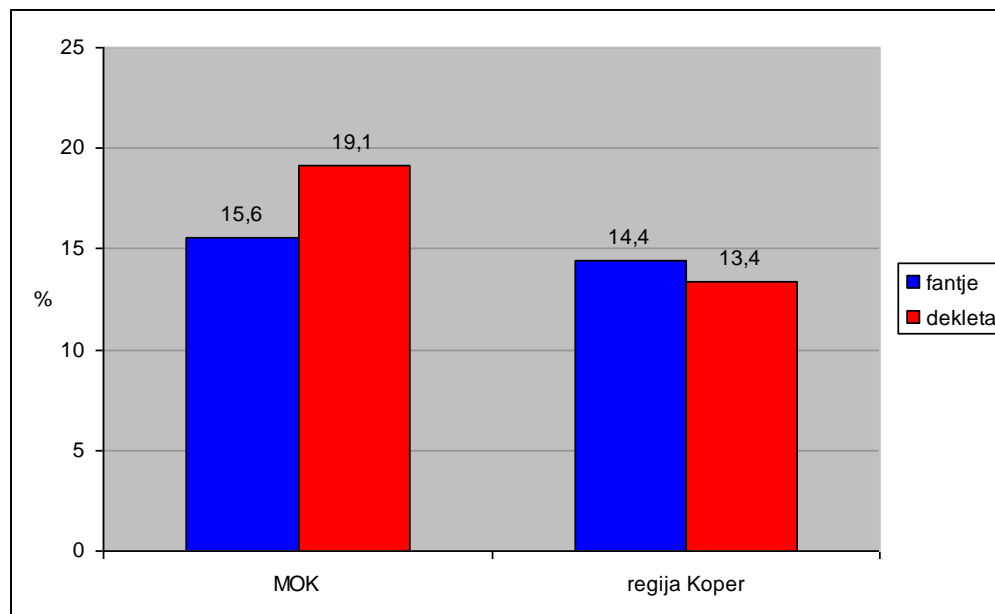
Do zdaj je v svojem življenju poskusilo marihuano približno 30% fantov v MOK, kar je na ravni regijskega povprečja in dobra tretjina deklet (35,5%) anketiranih v MOK, kar je precej nad regijskim povprečjem za dekleta (26,9%).

Slika 22. Anketiranci, ki so v življenju kadili marihuano ali hašiš, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



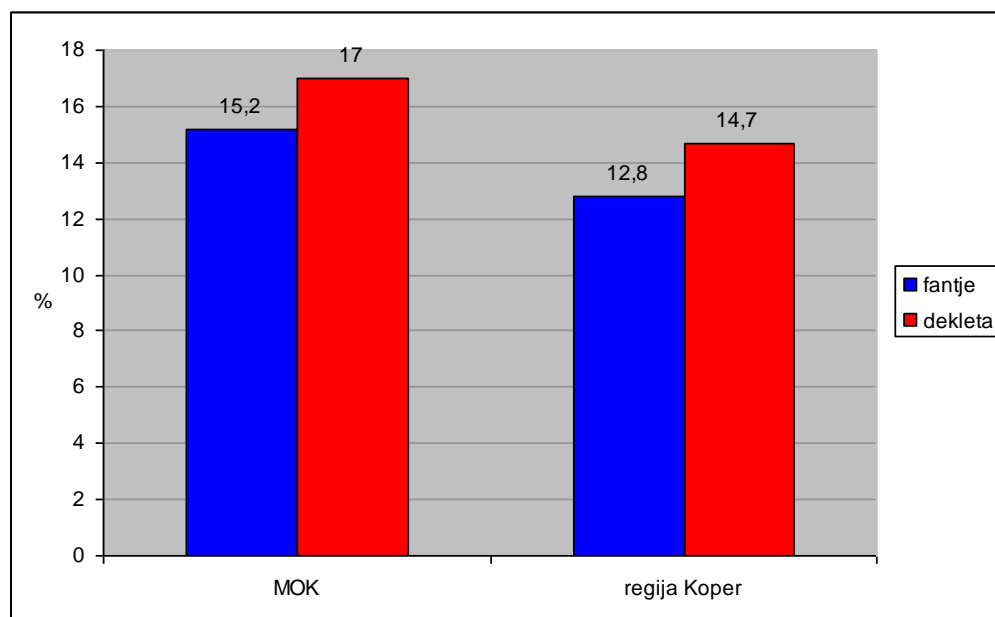
V zadnjem mesecu je kadilo marihuano nekaj manj, kot šestina fantov (15,6%) in skoraj petina deklet (19,1%) v MOK. Regijsko povprečje je nižje in znaša približno sedmino (za fante 14,4% in za dekleta 13,4 %).

Slika 23. Anketiranci, ki so v zadnjih 30 dneh kadili marihuano ali hašiš, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Nekaj več kot sedmina fantov (15,2%) in približno šestina deklet (17%) v MOK je v svojem življenju že poskusilo vdihovanje hlapov. Ta delež je na regijskem nivoju nižji in znaša za fante približno osmino (12,8%) in za dekleta približno sedmino (14,7%).

Slika 24. Anketiranci, ki so poskusili vdihovanje hlapov, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Med ostalimi, redkeje uporabljenimi drogami, ki jih uživajo anketirani srednješolci, so na prvem mestu kombinacije alkohola in marihuane, sledijo pomirjevala in kombinacije tablet z alkoholom, potem ekstazi, gobice pa heroin in kokain.

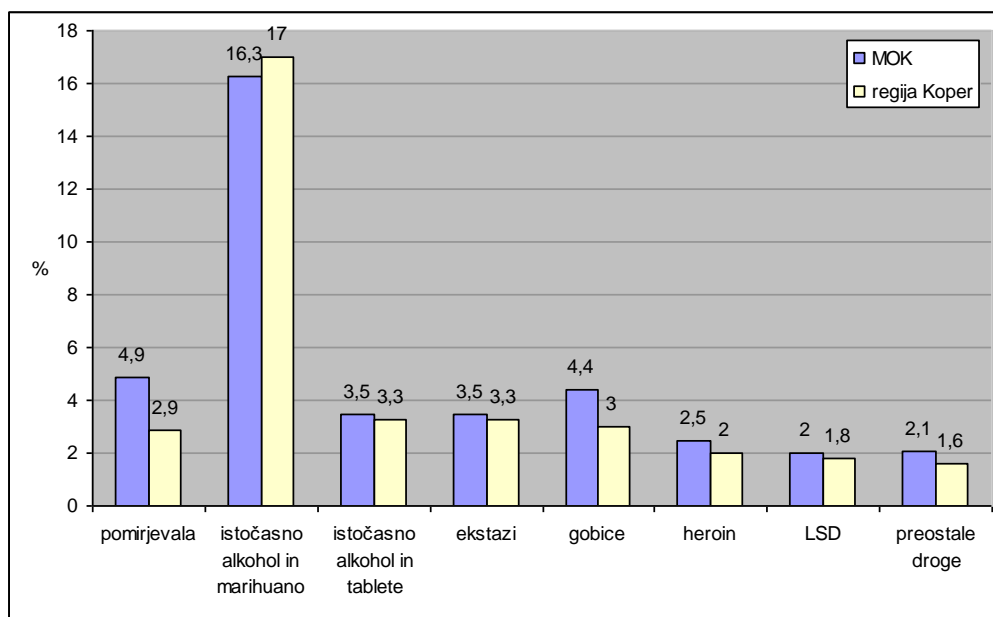
Alkohol in marihuano istočasno je že uživala približno šestina fantov (16,3%) in petina deklet v MOK (regijsko povprečje za fante je 17%, za dekleta pa 13,7%).

Pomirjevala, ki jih ni predpisal zdravnik je že uživalo približno 9% deklet anketiranih v MOK in nekaj manj - 7,9% deklet anketiranih v regiji. Ta procent je pri fantih nižji in v MOK znaša 4,9%, v regiji pa 2,9%.

Ekstazi je že poskusilo približno 3,5% tako fantov kot deklet.

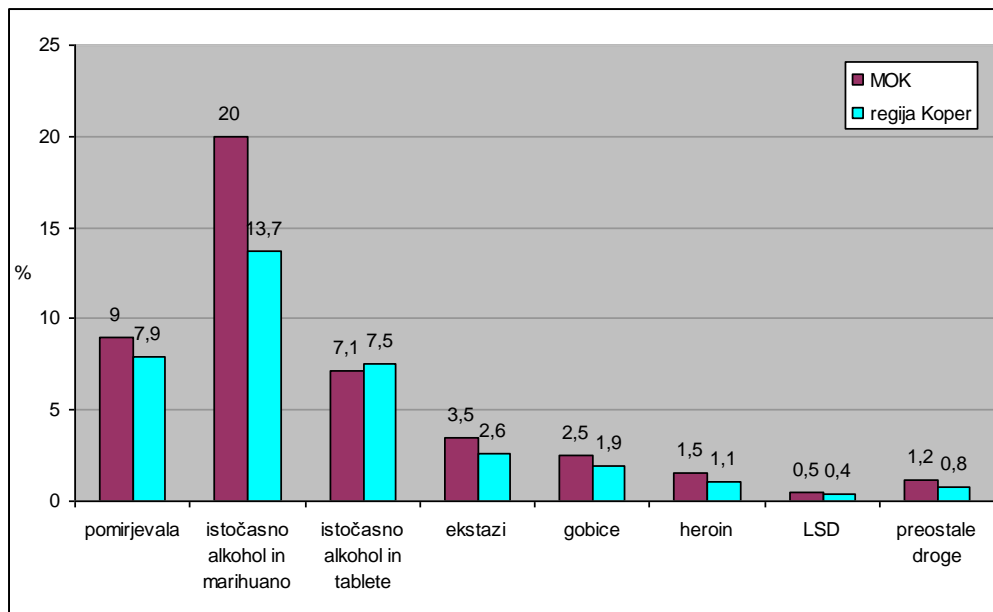
Za heroin je priznalo, da ga je poskusilo 2,5% fantov in 2% deklet v MOK in 1,5% fantov ter 1,1% deklet v regiji.

Slika 25. Anketirani fantje, ki so uživali redkeje uporabljene droge, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003





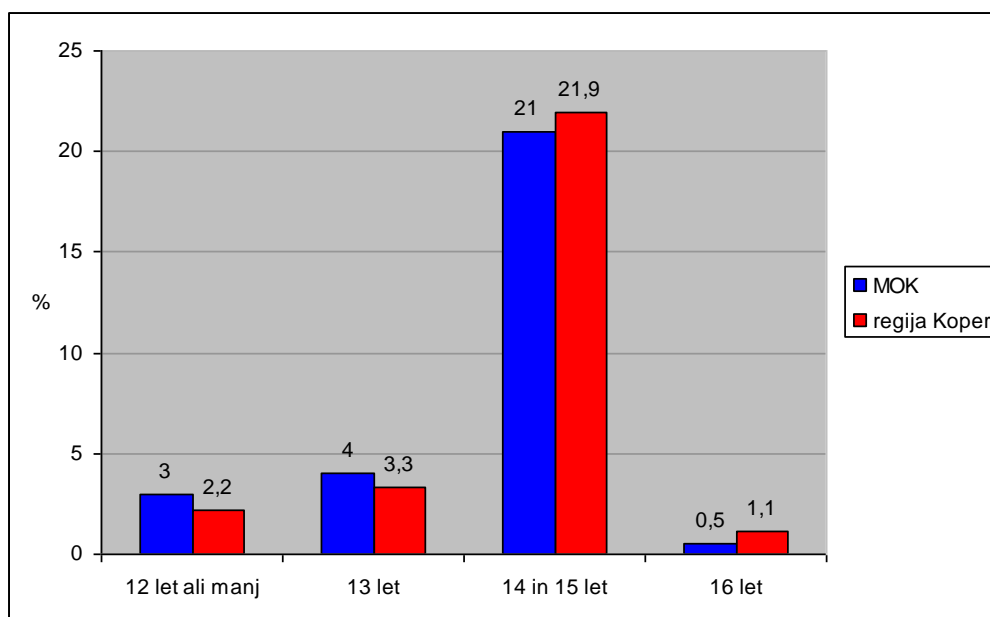
Slika 26. Anketirana dekleta, ki so uživala redkeje uporabljene droge, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003



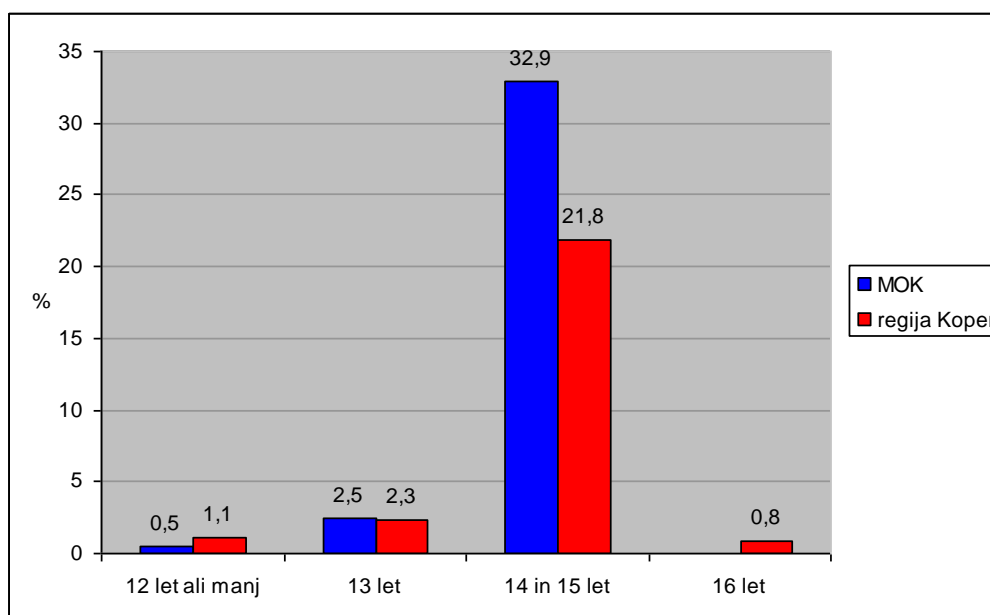
### **Starost ob prvem poskusu uživanja droge**

Največji delež anketirancev je prvič poskusilo marihuano v starosti 14 in 15 let. Skoraj tretjina (32,9%) anketiranih deklet in približno petina anketiranih fantov (21%) v MOK je poskusila marihuano v tej starosti. Ta delež je bil pri anketiranih fantih v regiji rahlo višji in je znašal 21,9%, pri dekletih pa precej nižji v primerjavi z MOK in je znašal 21,8%.

Slika 27. Starost fantov ob prvem poskusu marihuame ali hašiša, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003

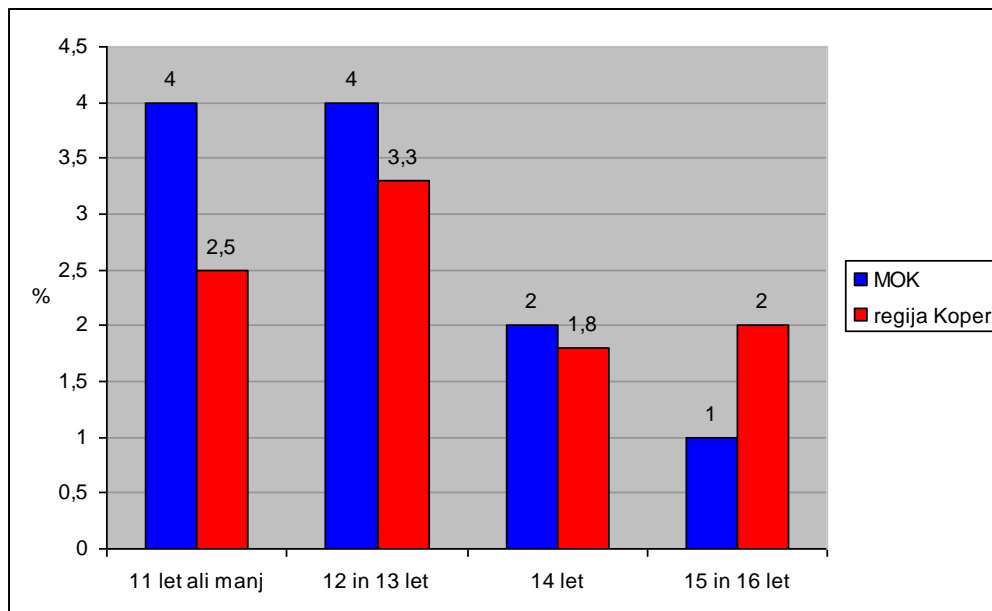


Slika 28. Starost deklet ob prvem poskusu marihuane ali hašiša, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003

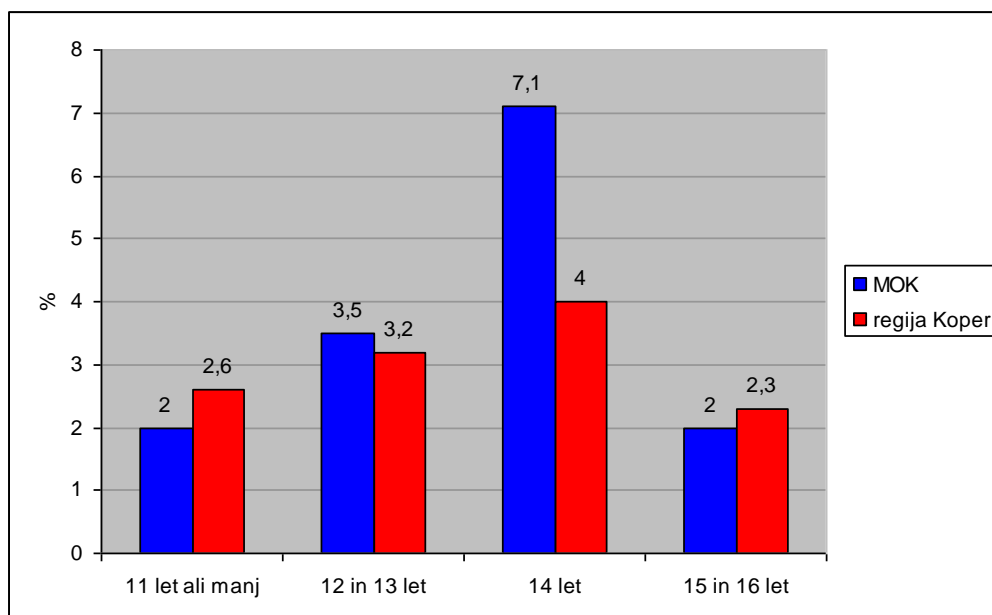


Vdihovanje hlapov pa se začneja že v zgodnejši dobi, pred 11 letom in nadaljuje do 15 leta.

Slika 29. Starost fantov, ob prvem poskusu vdihovanja hlapov, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003



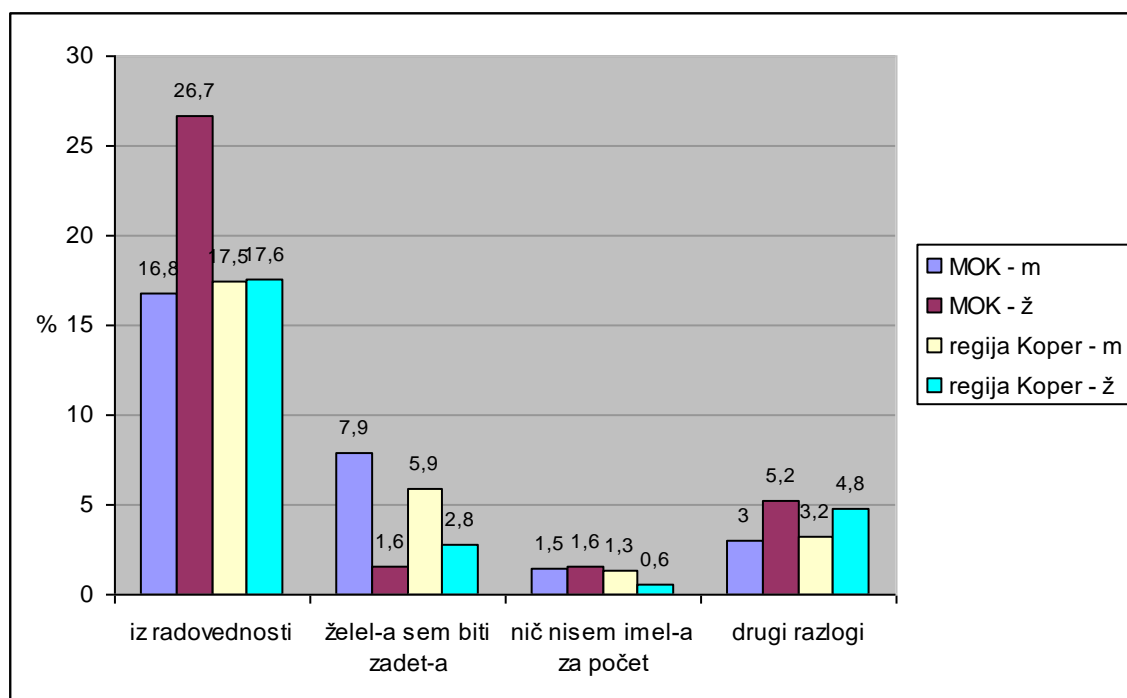
Slika 30. Starost deklet, ob prvem poskusu vdihovanja hlapov, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003



### Razlog za uživanje drog

Glavni razlog za uživanje drog je radovednost. Približno šestina fantov (16,8%) in več kot četrtina deklet (26,7%) anketiranih v MOK, ter približno šestina (17,5%) tako fantov, kot deklet anketiranih v regiji, je poskusilo droge iz radovednosti. Drugi pomemben razlog je želja, da bi bili zadeti, ki jo je navedlo 7,9% fantov in 1,6% deklet v MOK ter 5,9% fantov in 2,8% deklet v regiji.

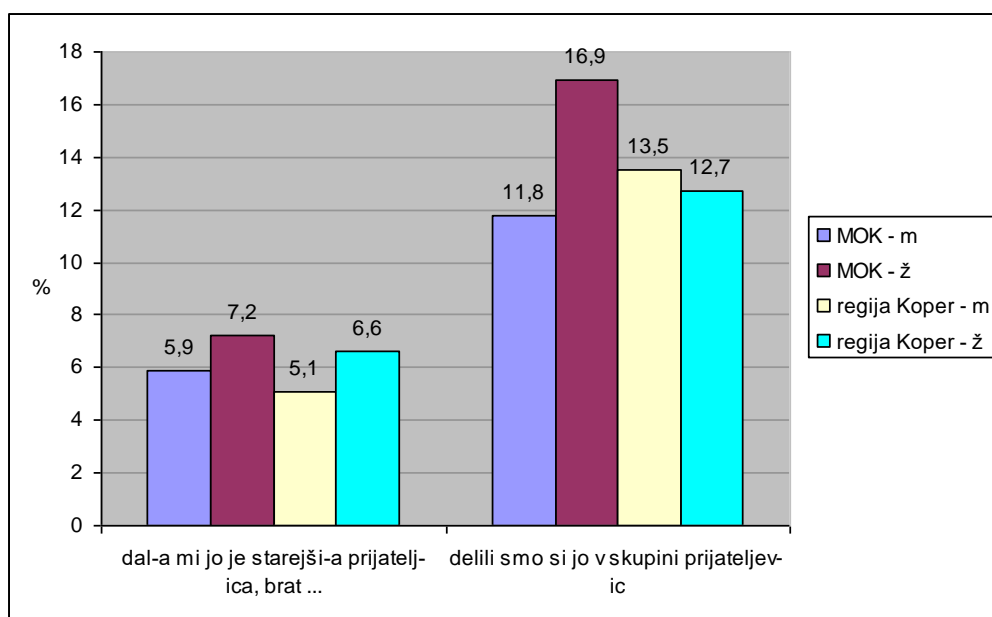
Slika 31. Razlogi uživanja drog, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



### Dostopnost do drog

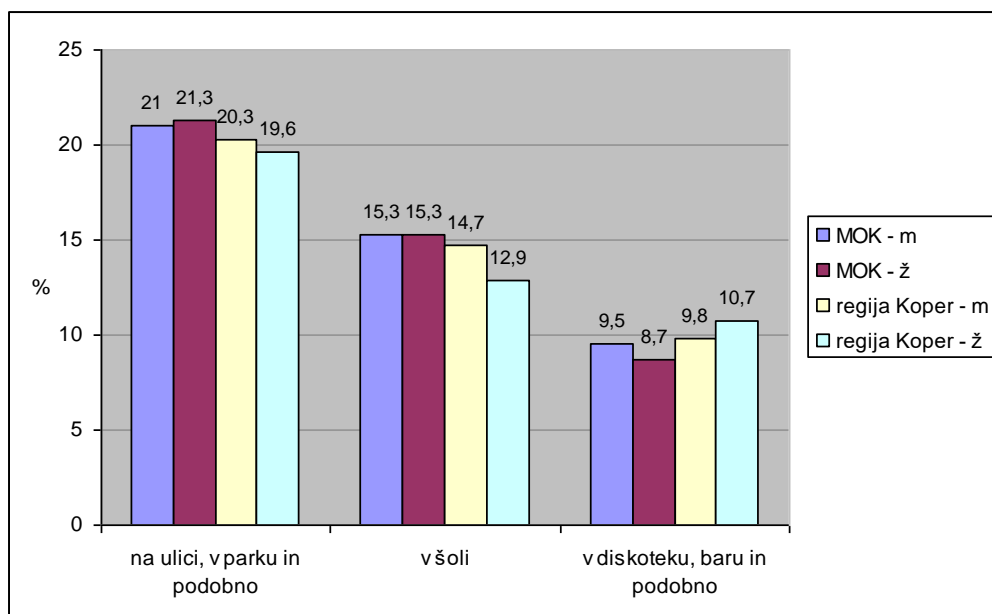
Največji delež anketiranih dobi drogo v krogu prijateljev. Ta delež pri fantih v MOK predstavlja približno osmino (11,8%), pri dekletih v MOK pa je višji in znaša približno šestino (16,9%). Pri anketirancih celotne regije je ta delež nekoliko nižji in pri fantih znaša približno sedmino (13,5%), pri dekletih pa 12,7%.

Slika 32. Načini nabave drog, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Približno 15% anketiranih v MOK (tako fantje kot tudi dekleta) meni, da marihuano zlahka nabavijo v šoli.

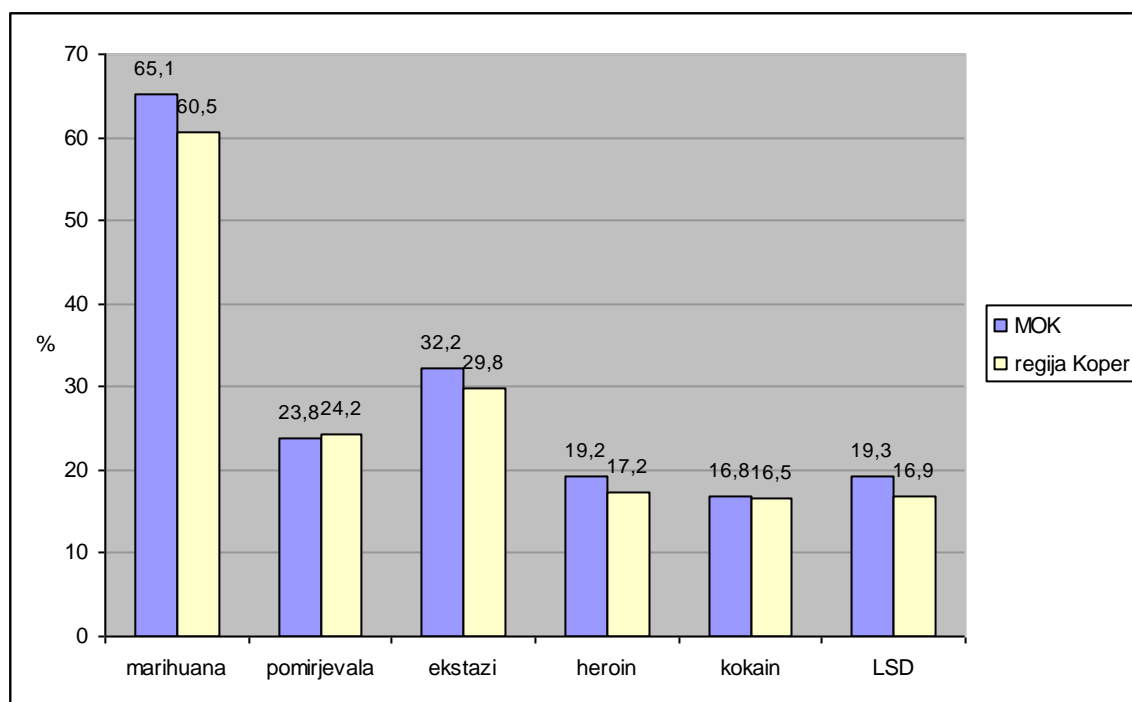
Slika 33. Kraj nabave marihuane ali hašiša, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



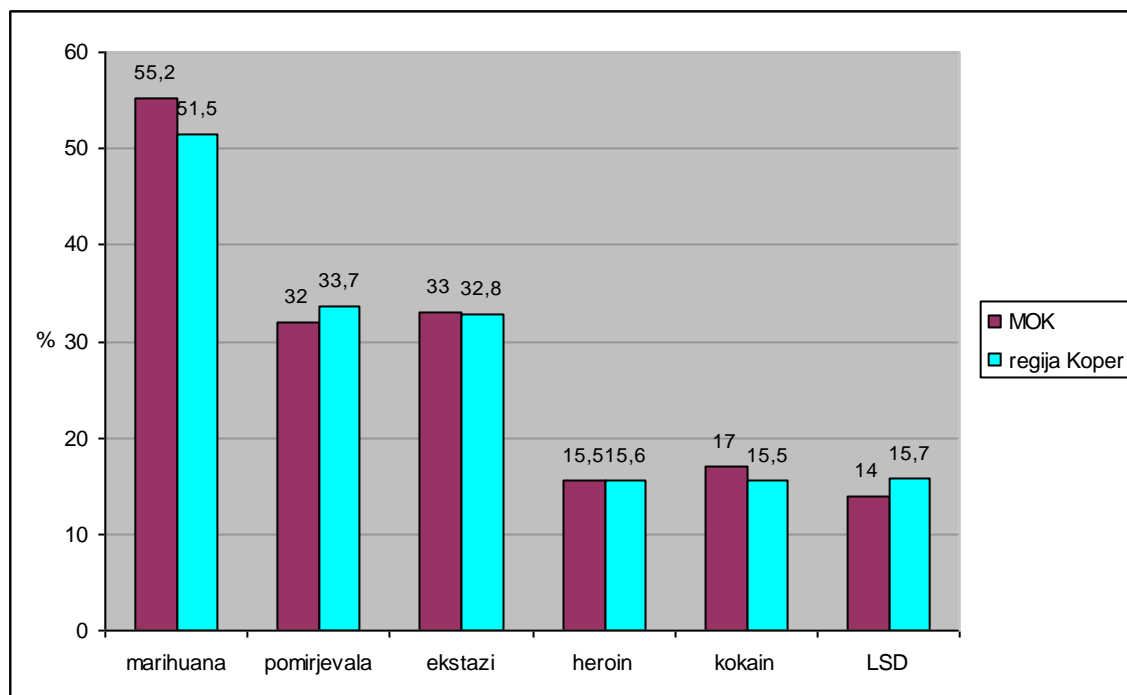
Dostopnost do drog je precej velika. 65,1% fantov in dobra polovica deklet (55,2%) v MOK zelo lahko ali precej lahko pride do marihuane. Ta delež je pri anketirancev iz regije nekoliko nižji, ampak presega polovico. Do pomirjeval zelo lahko ali precej lahko pride približno tretjina deklet (v MOK 32% in v regiji 33,7%) in skoraj četrtina fantov približno enako v MOK (23,8%) in v regiji (24,2%). Dostopnost do ekstazi je nekoliko manjša, ampak še vedno približno tretjina anketirancev zlahka pride do le-te. Pri fantih anketiranih v MOK je ta procent 32,2%, pri fantih iz regije pa nižji in znaša 29,8%, pri dekletih v MOK (33%) in regiji (32,8%) je ta delež skoraj enak.

Dostopnost do heroina je manjša, vendar pa še prevelika. Skoraj petina fantov (19,2%) v MOK in šestina fantov v regiji (17,2%) zlahka pride do heroina. Pri dekletih je ta delež nekoliko nižji in skoraj enak, v MOK znaša 15,5% in pri dekletih v regiji 15,6%.

Slika 34. Anketirani fantje, ki bi si precej lahko ali zelo lahko priskrbeli posamezne droge, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003

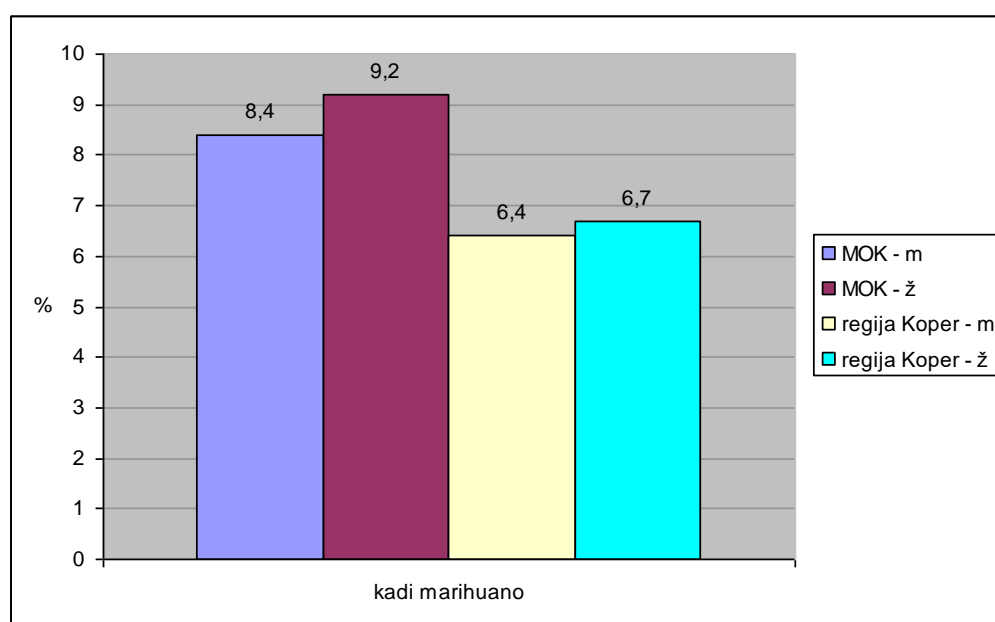


Slika 35. Anketirana dekleta, ki bi si precej lahko ali zelo lahko priskrbela posamezne droge, Mestna občina Koper, regija Koper, 2003



Pri 8,4% fantov in 9,2% deklet anketiranih v MOK kadi marihuano starejši brat ali sestra. Ta delež je pri anketiranih fantih v regiji nižji in znaša 6,4%, pri dekletih pa 6,7%.

Slika 36. Anketiranci, ki so odgovorili, da njihov starejši brat ali sestra kadi marihuano, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003

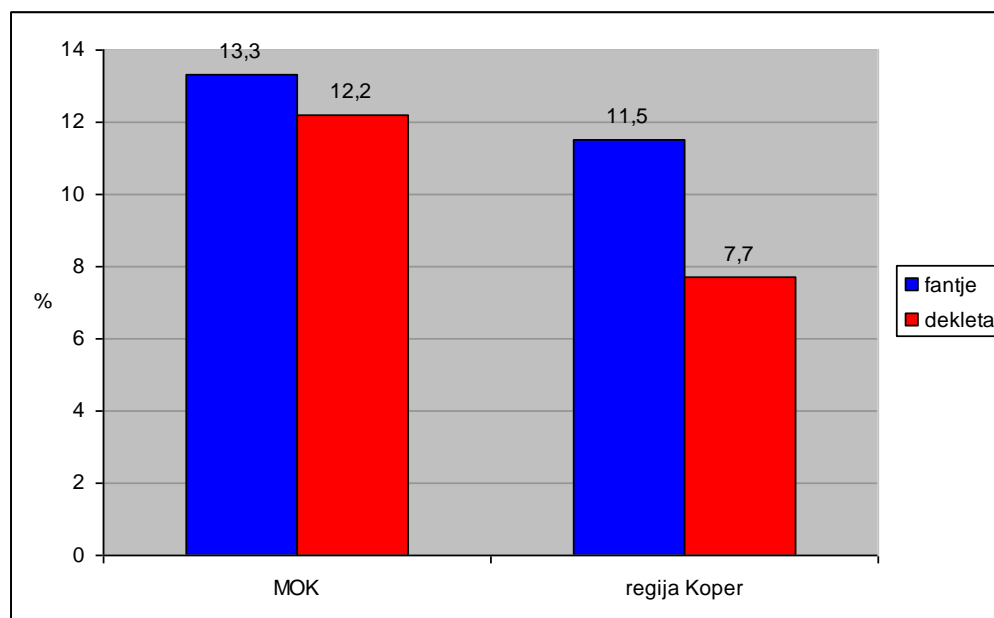


### Stališče do vpliva uporabe drog

Zavedanje o škodljivem vplivu drog je pri anketiranih srednješolcih dokaj pomanjkljivo.

Skoraj sedmina fantov (13,3%) in osmina deklet (12,2%) v MOK meni, da ljudje, ki redno kadijo marihuano rahlo tvegajo ali sploh ne tvegajo škode za svoje zdravje. Ta delež je pri anketiranih srednješolcih v regiji nižji in znaša pri fantih 11,5%, pri dekletih pa 7,7%.

Slika 37. Anketiranci, ki menijo, da ljudje, ki redno kadijo marihuano ali hašiš ne tvegajo oziroma rahlo tvegajo škodo za zdravje, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



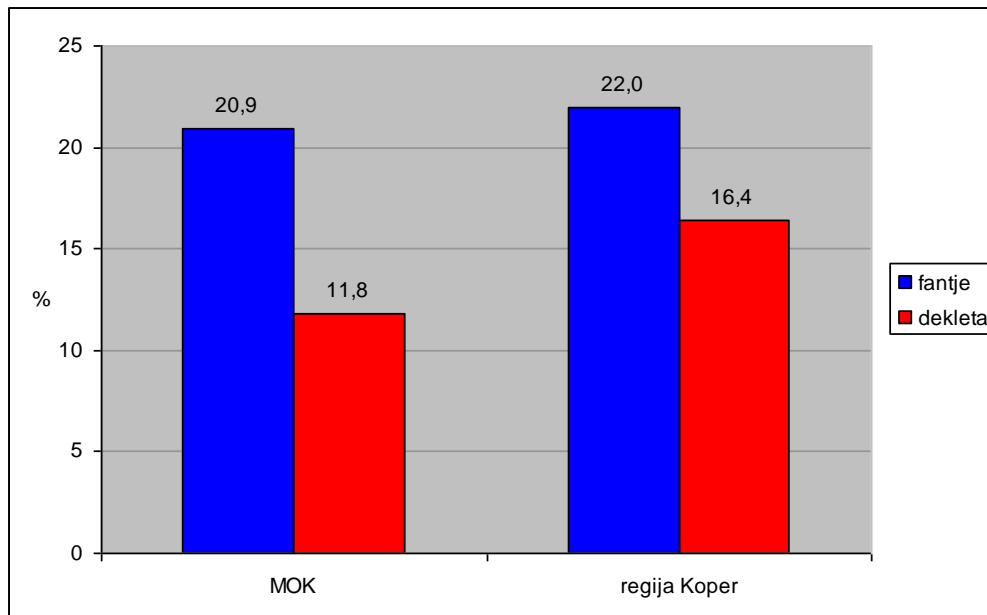
Več kot petina anketiranih srednješolcev tako v MOK, kot tudi v regiji meni, da enkratni ali dvakratni poskus droge LSD ne pomeni tveganja škode za zdravje ali pa je to tveganje zelo majhno.

Pri mnenju o tveganju škode za zdravje zaradi enkratnega ali dvakratnega poskusa droge ekstazi ugotavljamo spremembo pri dekletih. Nekaj manj kot devetina (11,8%) deklet v MOK meni, da enkratni poskus droge ekstazi ne predstavlja tveganja škode za zdravje ali je to tveganje majhno. Ta delež deklet v regiji je višji in znaša približno šestino (16,4%), pri fantih, tako v MOK, kot tudi v regiji je ta delež še višji in znaša več kot petino (MOK 20,9% in regija 22%).

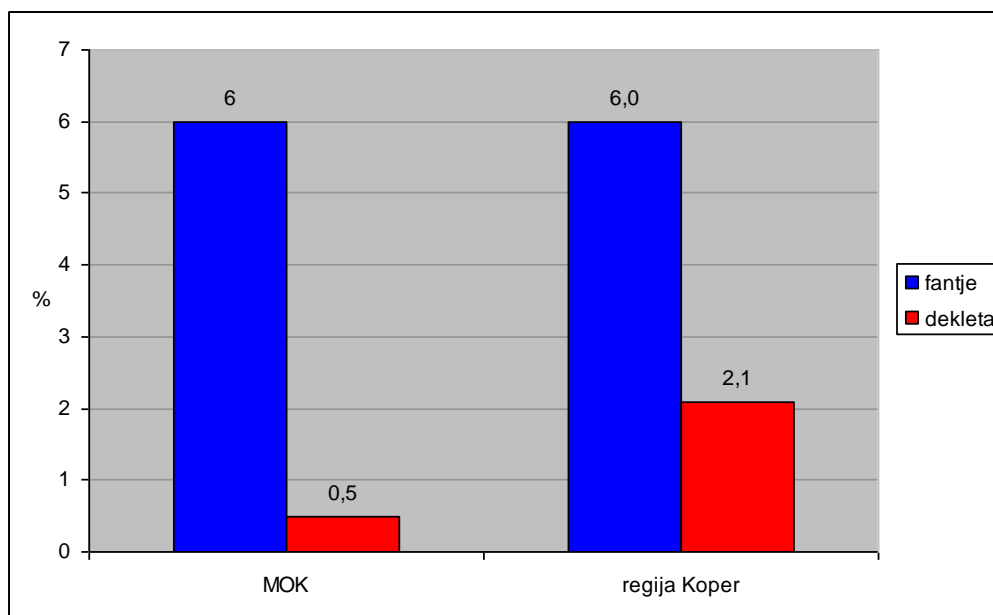


6% fantov v MOK in tudi enaki delež fantov v regiji meni, da tudi redno jemanje ekstazi ne predstavlja tveganja škode za zdravje, ali pa je to tveganje majhno.

Slika 38. Anketiranci, ki so odgovorili, da ljudje, ki poskusijo ekstazi enkrat ali dvakrat ne tvegajo oziroma rahlo tvegajo škodo za zdravje, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



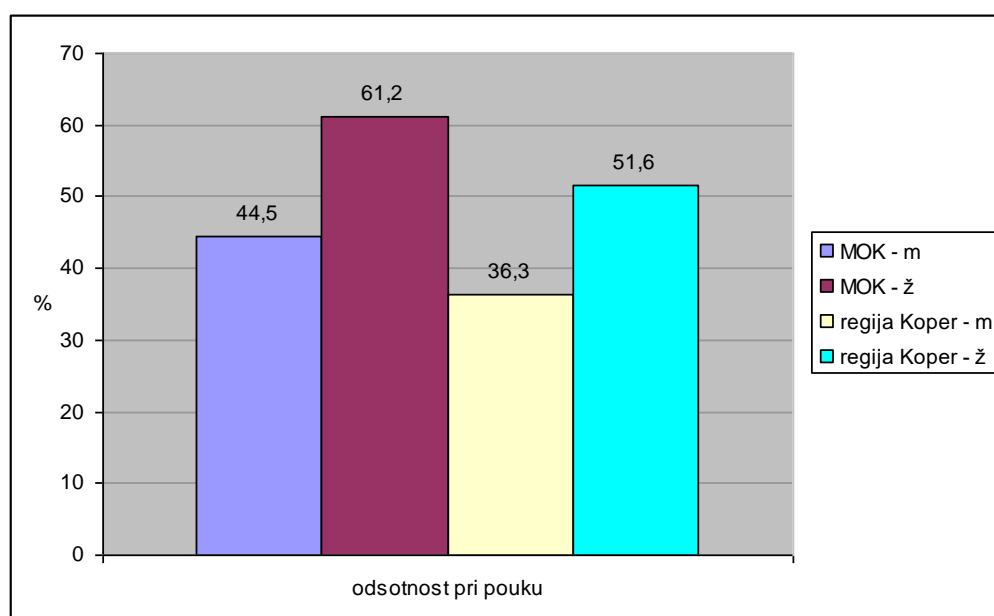
Slika 39. Anketiranci, ki so odgovorili, da ljudje, ki redno jemljejo ekstazi ne tvegajo oziroma rahlo tvegajo škodo za zdravje, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



Približno desetina fantov in 6% deklet anketiranih v MOK meni, da redno vdihovanje hlapov predstavlja rahlo ali nikakršno tveganje škode za zdravje. Regijsko povprečje enako mislečih fantov je nekoliko nižje in znaša 7,7%, pri dekletih pa je na isti ravni.

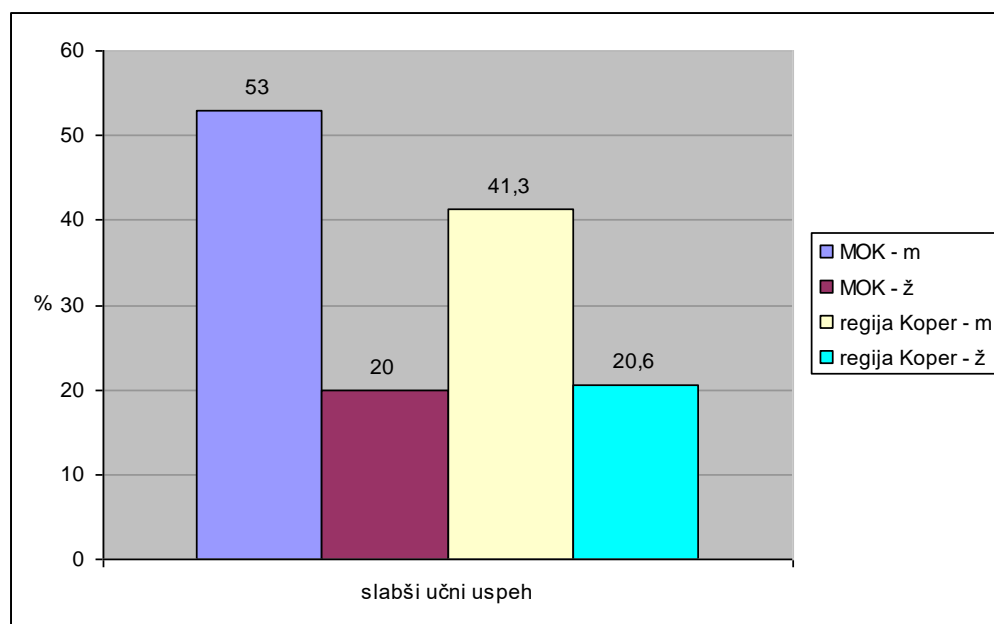
V skupini anketirancev, ki so v zadnjem mesecu najmanj 3-krat kadili marihuano smo ugotovili visok procent odsotnosti iz pouka zaradi špricanja. Ta procent je bil največji pri dekletih v MOK in je znašal 61,2%, pri dekletih iz celotne regije je bil nižji in je znašal 51,6%, pri fantih v MOK 44,5% in pri fantih v regiji 36,3%.

Slika 40. Odsotnost pri pouku zaradi špricanja, za več kot dva dni v zadnjih 30-ih dneh v skupini anketirancev, ki so v zadnjih 30-ih dneh kadili marihuano ali hašiš več kot 3-krat, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



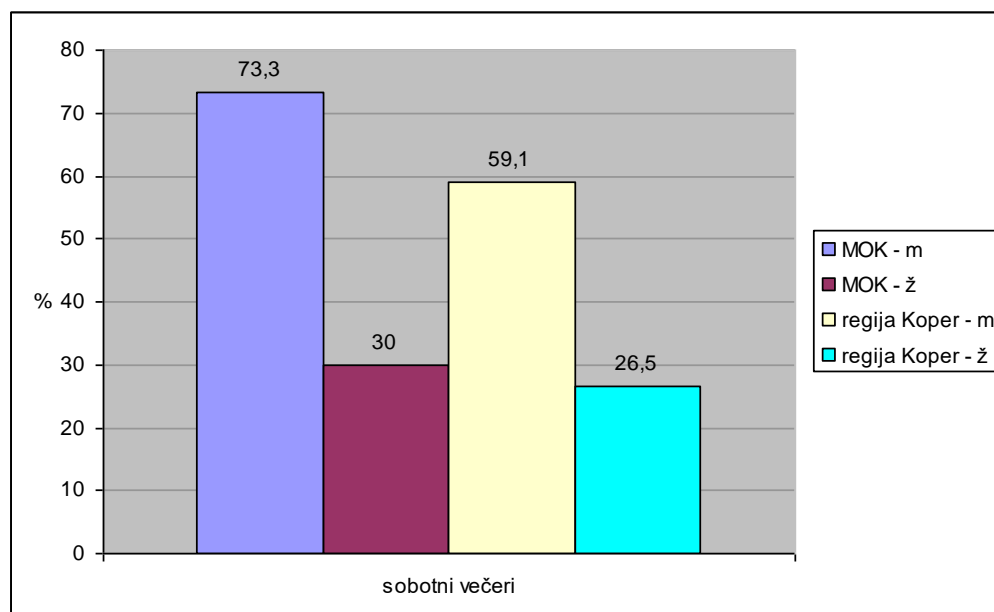
V skupini anketirancev, ki so v zadnjem mesecu najmanj 3-krat kadili marihuano smo ugotavljali tudi učni uspeh. Slabši učni uspeh (zadosten in nezadosten) je bil v največjem procentu prisoten pri fantih v MOK (53%), nekoliko nižji pri fantih v regiji (41,3%) in precej nižji pri dekletih (približno 20%).

Slika 41. Slabši učni uspeh med anketiranci, ki so v zadnjih 30-ih dneh kadili marihuano ali hašiš več kot 3-krat, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



V isti skupini anketirancev, ki so v zadnjem mesecu najmanj 3-krat kadili marihuano smo ugotovili, da delež tistih anketirancev, za katere starši večinoma ne vedo, kje preživljajo sobotne večere, je največji med fanti v MOK in znaša 73,3%, nekoliko manjši med fanti v regiji, kjer znaša približno 60%, precej nižji med dekletimi v MOK in v regiji (približno 30%).

Slika 42. Delež anketirancev za katere njihovi starši ponavadi ali nikoli ne vedo, kje preživljajo sobotne večere, med tistimi anketiranci, ki so v zadnjih 30-ih dneh kadili marihuano ali hašiš več kot 3-krat, Mestna občina Koper, regija Koper, po spolu, 2003



## ZAKLJUČKI

- Alkohol, tobak in marihuana so najbolj razširjene droge med srednješolci 1. letnikov šolskega leta 2002/03 v MOK in tudi v regiji.
- Dekleta, ki obiskujejo 1. letnike srednjih šol v MOK v večjem procentu redno kadijo v primerjavi z dekleti anketiranimi v celotni regiji in tudi v primerjavi s fanti anketiranimi v MOK in v celotni regiji.
- Približno petina fantov in sedmina deklet anketiranih v srednjih šolah MOK je prvo cigareto pokadila z 11-imi let ali manj. Ta odstotek je pri fantih nekoliko nižji od regijskega povprečja, pri dekletih pa približno na nivoju regije.
- Pri skoraj 40% fantov in več kot polovici deklet anketiranih v MOK večina ali vsi prijatelji kadijo. Ta odstotek je v regiji nekoliko nižji.
- Približno dve tretjini fantov in dobra polovica deklet 1. letnikov srednjih šol v MOK je v zadnjem mesecu uživala alkoholne pijače. Ta delež je bil tako med fanti, kot tudi med dekleti nad regijskim povprečjem.
- Anketiranci iz MOK so v zadnjem mesecu pogosteje uživali žgane pijače in bili najmanj trikrat opiti v primerjavi z regijskim povprečjem za fante. Pri dekletih je bil ta delež precej nižji.
- Do 11 leta starosti je spilo vsaj kozarec vina več kot tretjina fantov in približno četrtnina deklet anketiranih v MOK, kar je nekoliko nad regijskim povprečjem.
- Pri dobri četrtnini fantov in deklet anketiranih v MOK se vsi ali večina prijateljev napije vsaj enkrat na teden, kar je nad regijskim povprečjem.  
Starejši brat ali sestra se napije pri večjem deležu fantov anketiranih v MOK v primerjavi z regijskim povprečjem.
- Alkoholne pijače so za vse anketirance zelo dostopne.
- Približno 40% deklet anketiranih v MOK je že poskusilo droge, kar je nad regijskim povprečjem za dekleta. Pri fantih je ta delež nižji, tako pri anketiranih v MOK, kot tudi v celotni regiji in znaša približno 30%.
- Pri največjem deležu anketirancev je prva poskušana droga marihuana ali hašiš. Delež deklet, ki so v zadnjem mesecu kadile marihuano je bil pri anketirankah v MOK večji v primerjavi z dekleti v celotni regiji in tudi v primerjavi s fanti v MOK in v regiji.

- Nekaj več kot sedmina fantov in približno šestina deklet anketiranih v MOK je v svojem življenju že poskusilo vdihovati hlape. Ta delež je na regijskem nivoju nižji.
- Med ostalimi, redkeje uporabljenimi drogami, ki jih uživajo anketirani srednješolci so na prvem mestu kombinacije alkohola in marihuane, sledijo pomirjevala in kombinacije tablet z alkoholom, potem ekstazi, gobice pa heroin in kokain.
- Največji delež anketirancev je prvič poskusilo marihuano v starosti 14 in 15 let.
- Glavni razlog za uživanje drog je radovednost. Drugi pomemben razlog je želja, da bi bili zadeti.
- Največji delež anketiranih dobi drogo v krogu prijateljev.
- Približno 15% anketiranih v MOK (tako fantje kot tudi dekleta) marihuano zlahka nabavi v šoli.
- Dostopnost do drog je precej velika. 65% fantov in dobra polovica deklet anketiranih v MOK brez težav pride do marihuane. Ta delež je pri anketirancih iz regije nekoliko nižji, ampak presega polovico. Do pomirjeval zlahka pride približno tretjina deklet in skoraj četrtnina fantov, do ekstazi približno tretjina vseh anketirancev. Dostopnost do heroina je manjša, vendar še prevelika. Skoraj petina fantov anketiranih v MOK in šestina fantov anketiranih v regiji zlahka pride do heroina. Pri dekletih je ta delež nekoliko nižji.
- Zavedanje o škodljivem vplivu tobaka, alkohola in ostalih drog na zdravje je pri anketirancih pomanjkljivo. Med fanti je večji delež tistih, ki so nekritični do škodljivega vpliva uživanja vseh drog v primerjavi z dekleti. Prav tako približno sedmina fantov podcenjuje vpliv pitja alkohola na družinske probleme. Odstotek deklet je pri tem mnenju nižji in znaša približno desetino.
- V skupini anketirancev, ki so v zadnjem mesecu najmanj trikrat kadili marihuano smo med dekleti ugotovili visok procent odsotnosti iz pouka zaradi špricanja (v MOK je znašal 61%), med fanti pa visok procent slabšega učnega uspeha (v MOK je znašal 53% in v regiji 41%).
- V tej isti skupini anketirancev smo ugotovili zelo visok delež tistih fantov, za katere starši ponavadi ali nikoli ne vedo, kje preživljajo sobotne večere. Ta delež je najvišji med fanti v MOK in znaša 73%, nekoliko nižji je pri fantih v regiji in znaša 59%.

## PREDLOGI UKREPOV

- Podatek, da približno 15% anketirancev zlahka pride do droge v šolah kaže na pomanjkljiv nadzor nad dogajanjem v šoli in neučinkovitost v opravljanju vzgojne naloge, ki bi jo morala šola imeti v družbi. Torej, potrebno bi bilo okrepiti vzgojno vlogo šole.
- Velik delež anketiranih srednješolcev uživa različne droge, največ pa tobak, alkohol in marihuano. Začetki uživanja se pomikajo v otroštvo. Zato bi bilo potrebno izvajati že v osnovnih šolah preventivne zdravstveno vzgojne programe, s katerimi bi pozitivno vplivali na duševni razvoj otrok in tako preprečili njihovo poseganje po drogah.
- Precejšen delež anketiranih srednješolcev v MOK, predvsem fantov, izraža nekritičnost do škodljivega vpliva vseh drog na zdravje in širše determinante življenja. Zato bi bilo nujno potrebno v večjem deležu vključiti v izobraževalne programe, že mlajših šolarjev, vsebine s področja vpliva uporabe vseh vrst drog na zdravje v najširšem pomenu.
- Iz rezultatov raziskave je razviden pri skupini fantov s tveganim vedenjem pomanjkljiv nadzor staršev. Ta ugotovitev kaže na potrebo po okrepitvi vloge družine v družbi. Tudi v ta namen bi bilo potrebno izvajanje preventivnih programov, v katere bi aktivno vključili starše.

## ***Viri***

1. Tomori M., Stergar E., Pinter B., Rus - Makovec M., Stikovič S. Dejavniki tveganja pri slovenskih srednješolcih, Ljubljana, Psihiatrična klinika; 1998.
2. Stergar E. Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino, Poročilo Espad za Republiko Slovenijo 1995, Zdravstveno varstvo let. 38, Ljubljana, 1999.
3. Stergar E., Hafner A., Stanojevič Jerkovič O., Valič S. Evropska raziskava o alkoholu in preostalih drogah med šolsko mladino, Poročilo Espad za Republiko Slovenijo 1999, Zdravstveno varstvo let. 40, supl. Ljubljana, 2001.